AHOY!

MAGAZINE VAN DE ZEEHELDENBUURT

Nieuwe serie:
Zeeheldinnen
Pagina 22

Lentekriebels 9 april
Pagina 3

Tweede Kamerlid Henk Nijboer
Pagina 14

Nieuwe woonwijk Suikerzijde
Pagina 26

Vakbondsleider vermoord
Pagina 34

16
MAART 2022

Ee

‘t

De redactie

AHOY@ZEEHELDENBUURT.NL

In dit nummer o.a.

ACTUEEL IN DE BUURT
Berichten van het bestuur 3
Lentekriebels 9 april 3
Driekdag in Café De Wolthoorn 3
Verslag ALV 14 maart 4
Bent u al lid van de bewonersvereniging? 4

GROEN EN DUURZAAM
De koningin op bezoek! 10
Voorjaar in de Zeeheldenbuurt 11
Actie Plant zoekt plek! tijdens Lentekriebels 12
Maak de Zeeheldenbuurt groener! 13
Op pad met de warmtebeeldcamera in de Zeeheldenbuurt 14

IN DE BUURT
Nieuw in de Zeeheldenbuurt: de Toxopeusstraat 15
Alfacollege maakt waarschijnlijk plaats voor woningen 16
Grootschalig parkeeronderzoek 17
Dankzij buurtbewoners mooiere ventweg Peizerweg 18
Stolpersteine 19

BUURT EN GEMEENTE
Eendrachtskade/Tweedrachtsplein 7

BUURTBEWONERS
Tweede Kamerlid Henk Nijboer 20

ZEEHELDINNEN
Kapitein Antje uit Pekela 22

STEMMEN IN DE BUURT
Hoe stemde de Zeeheldenbuurt? 24

NAAST DE BUURT
Nieuwe woonwijk Suikerzijde 26

BEDRIJF IN BEELD
Over mijten, winterslapers en een nieuw alzheimermedicijn 28
Afscheid van Niemeyer 30
Nog een sportschool erbij 33

UIT DE OUDE DOOS
Vakbondsleider vermoord 34

JOODSE BUURTBEWONERS ‘40 – ‘45
Verhalen van Joodse buurtbewoners in ‘40-‘45 (vervolg) 36

COLUMNS
Zeehelden 13
Snijbrander 23
Cappuccino 25

COLOFON, TELEFOONNUMMERS EN (E-MAIL)ADRESSEN 27

APRIL 9

Lentekriebels

Na twee jaren is het weer zover! Op zaterdag 9 april a.s. gaan we namelijk “Lentekriebelen”. Weliswaar in afgeslankte vorm, maar toch: we hopen op op een grote opkomst.

Het programma is er namelijk naar:
– 9.00 – 9.30 uur: INLOOP met een kop koffie en lekkernij bij Van de Markt (Paterswoldseweg 5)

INSTRUCTIE van wat de bedoeling is

– 10.00 uur: aan de slag
– 12.30 – 13.00uur: afsluiting van de dag met een hap en een drankje

De buurtwerkgroep “ZEEKRACHT” is aanwezig met extra tuininspiratie en tips en tops over het milieu en duurzaamheid. Het lentekriebelen bestaat dit jaar vooral uit het opruimen van de Zeeheldenbuurt. Gelukkig heeft de gemeente de afgelopen weken het grotere werk gedaan zodat wij ons kunnen richten op zwerfvuil en dergelijke. Ook is er nog genoeg te doen in voortuinen en brandgangen. Kindervreugd heeft altijd behoefte aan extra handen, ook op deze dag.
De afgeslankte vorm bestaat uit het -deze keer- ontbreken van grote vuilcontainers en de knip en snoeiservice. Ook rijden we niet rond met bakfietsen.
Neem dus een milieupas mee om zelf het verzamelde vuil weg te kunnen gooien. Extra bezems, scheppen, harken en kruiwagens zijn altijd handig.
Wij zorgen voor hesjes, bezems, grijpers en vuilniszakken.

Tot zaterdag 9 april!

Kindervreugd

Het zou ook heel fijn zijn als er mensen op 9 april een half uur of een uur kunnen komen helpen met de lenteschoonmaak van Kindervreugd. Er zijn klussen voor sterke mensen en voor kinderhandjes. Wij hebben handschoenen en tuingereedschap. Als tien mensen een uur wat doen, maakt dat samen een enorm verschil. Doet u mee? Vele handen maken licht werk.
Ook na 9 april is er regelmatig werk te doen in Kindervreugd. Deze binnen-speeltuin tussen Van Brakelplein en Abel Tasmanplein is in 2009 aangelegd door de gemeente op voorstel van vrijwilligers in de buurt. De gemeente doet het grote onderhoud en levert beplanting. De tuin wordt door het jaar heen op orde gehouden door de tuinvrijwilligers Mia, Marian, Hans en Klarissa. Een keer per week als het mooi weer is, en het komt ons uit, vaak rond het middaguur, besteden we een uur aan “klein onderhoud” zoals nieuwe aanplant, onkruid weghalen, snoeien of bemesten met bladafval uit de buurt. Zo hebben we begin maart de grote grassen ingekort. Als je dat met z’n drieën doet, is het in een half uur gebeurd. Hierbij een idee van klusjes van een half uur of een uur:
– pad aanharken
– onkruid met wortels uit de laag bast bij de schommels trekken
– restanten van grasstengels uit een border vegen
– onkruid uittrekken
– paardenbloemen uitsteken
– grasranden afsteken
– een paar meter brandgang schoonvegen en onkruid weghalen
– heremoes plukken.
Heremoes ziet eruit als een soort asperges die net uit de grond komen. Vorig jaar heeft één familie met twee kinderen een hele berg van die “asperges” afgeplukt en daardoor hadden we later in het jaar veel minder last van dit woekerende onkruid.
Meer weten? Klarrissa Nienhuys: klnienhuys@ziggo.nl

Berichten van het bestuur

ALV 14 MAART

Maandag 14 maart was er na twee jaar coronastilte weer een Algemene Ledenvergadering, dit keer in het Augustinuscollege. Er waren 22 leden aanwezig, oude bekenden en ook een hoop nieuwe gezichten, die allemaal tussen de 3 en de 50 jaar in onze mooi buurt wonen. Jaarverslagen en financiën over de afgelopen drie jaar werden goedgekeurd. Het bestuur en de werkgroepen vatten samen wat er in de coronatijd wel gedaan is en vertelden over hun plannen voor het komende jaar. Aandacht werd gevraagd voor ongeoorloofde bewoning in studentenhuizen, bouwplannen, voor- en nadelen van het hebben van veel parkeerplekken, zwerffietsen en de ZHB-energiecoach. Het was een goede bijeenkomst waarin droge zaken besproken en besloten werden, leuke verhalen en tips werden uitgewisseld en we geïnspireerd de vergadering afrondden. Zoals gebruikelijk werd, voor wie wilde, afgesloten met een borrel bij Bolhuis.

BESTUURSWISSELING

Marc Wiers heeft na drie zittingsjaren afscheid genomen en kreeg decharge van bestuurstaken, Petra Vos is met algemene stemmen aangenomen als algemeen bestuurslid. Welkom Petra! We zijn op zoek naar nog één of twee bestuursleden.

KASCOMMISSIE

HenkPeter Jagersma heeft dit jaar voor het laatst de financiële verantwoording beoordeeld. En is opgevolgd door Robin Henk Rietdijk. Welkom Robin Henk! Bij het ontbreken van een vast tweede lid van de kascommissie heeft Oike Vlaanderen (voormalig penningmeester van het bestuur) ons al twee keer uit de brand geholpen. Waarvoor onze dank! We zijn op zoek naar een vast tweede lid.

WET BESTUUR EN TOEZICHT RECHTSPERSONEN

De Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen geldt per juli 2021 voor alle verenigingen. Deze schrijft voor dat er afspraken moeten zijn over onder andere:
– het voorkomen van belangenverstrengelingen
– bestuurstermijnen (rooster van aftreding, herkiesbaarheid)
– stemrecht, ook bij (langere) afwezigheid van bestuursleden.
Hoe dit, en meer, binnen het bestuur en onze buurtvereniging gedaan wordt, is door het bestuur vastgelegd in een bestuurshandboek, dat na korte toelichting met algemene stemmen werd aangenomen. Dit bestuurshandboek is aanvullend op de statuten. Hiernaast zijn bestuursleden hoofdelijk aansprakelijk geworden. Met als financieel vangnet de vrijwilligersverzekering die de Gemeente Groningen heeft afgesloten.

KOFFIE-UURTJE

Joke en Marieta organiseren sinds jaar en dag een steeds beter bezocht ontmoetingsmoment in de wijk. Het begon ooit met drie a vier bezoekers, en nu komen er wekelijks zo'n twaalf zeehelden van alle leeftijden. Soms is er een thema-gesprek, altijd is er wat lekkers! Zin in een praatje? Iedere vrijdag staan de koffie en thee klaar in het zaaltje achter de Roomskatholieke Kerk in de Witte de Withstraat, 10:00-11:30 uur.

ENQUÊTE PARKEREN

We wachten nog op een mooie samenvatting van de Gemeente, die houden jullie tegoed in de volgende AHOY!. De eerste resultaten willen we wel met jullie delen. Hoewel de enquête via de AHOY bij alle wijkbewoners onder de aandacht is gebracht, hebben slechts 82 buurtbewoners de enquête ingevuld. Hiervan vindt 80% dat er wat moet veranderen; 60% ervaart de parkeerdruk als hoog, en 20% als aanvaardbaar. De volgende drie veranderingen hadden sterk de voorkeur (er konden meer voorkeuren aangegeven worden):
– bewoners van nieuwbouw met parkeerplek op eigen terrein krijgen geen vergunning aan de openbare weg (78%)
– maximaal 1 vergunning op 1 adres (59%)
– niet meer vergunningen verlenen dan er parkeerplekken zijn (er wordt dan gewerkt met een wachtlijst) (38%)
Veranderingen in parkeerbeleid gaan altijd via de gemeenteraad. Voorlopig verandert er nog niks, ook gezien de lage respons.

VACATURES

We zijn nog op zoek naar leden voor het bestuur (1 a 2 leden), de kascommissie (1 lid) en ook de evenementencommissie (tenminste 1 lid) kan nog hulp gebruiken. Wil je meer informatie of heb je belangstelling? Onze e-mailadressen vind je op de laatste pagina van deze Ahoy.

Activiteitencommissie

Nu bijna alle coronamaatregelen beëindigd zijn, kunnen we als activiteitencommissie ook weer aan de bak. Uiteraard gaan we weer kijken of we een zomerfeest kunnen organiseren vlak voor of na de zomervakantie. De datum horen jullie nog. Ook onderzoeken we of we weer een 'Culturen met de buren' kunnen doen. Misschien heb je zelf ook nog wel leuke ideeën voor activiteiten. Laat het ons dan vooral weten. En we kunnen ook altijd nieuwe leden gebruiken. Eenmalig hulp bij een evenement is ook mogelijk. Je kunt mailen naar moniqueovermeer@gmail.com. Hopelijk tot snel!

Driekdag in Café De Wolthoorn

MEI
22

Zondag 22 mei vanaf 16.00 uur zal tijdens de jaarlijkse 'Driekdag' in Cafe de Wolthoorn aan de Turftorenstraat het ontwerp van het poëzie-kunstwerk voor bij de Van Brakelvijver worden gepresenteerd. Het kunstwerk is een initiatief van de Stichting Straatpoëzie Groningen. Eerder kwam kwam de stichting met het idee voor een kunstwerk in de Van Brakelvijver, maar dat mocht niet van de gemeente. In overleg met gemeente en bewonersorganisatie is nu gekozen voor een artistieke bank. Ter financiering van het kunstwerk zijn donaties nog steeds van harte welkom! Het programma van de Driekdag omvat verder optredens en voordrachten van muzikanten en dichters, alles ter ere van en nagedachtenis aan onze beroemde buurtgenoot dichter Driek van Wissen (1943 – 2010). Op het bankje komt zijn gedicht 'Eendjes'. Van Wissen woonde aan de Van Heemskerckstraat. Over die zeeheld schreef hij:

Van Heemskerck was eertijds te einde raad:
Het weer op Nova Zembla was niet pluis,
Een ijsbeer sloop rond het Behouden Huys
En binnen was het voedsel mondjesmaat
Er klonk gevloek en vieze mannenpraat,
Verwoord door het zeevarende gespuis.
Dus bad hij na het slaan van menig kruis:
'Och was ik maar in de Van Heemskerckstraat!
Daar leeft het volk met burgerzin en kuis,
Daar warmt men zich dankzij de thermostaat,
Daar dampt de erwtensoep op het fornuis,
Daar kijkt men 's avonds netjes naar de buis,
Waarna men met de hond uit stappen gaat;
Daar heerst kortom een heerlijk woonklimaat!"

Bent u al lid van de bewonersvereniging?

Iedere bewoner van de Zeeheldenbuurt kan gratis lid worden van de bewonersvereniging. Als lid ontvangt u alle informatie over onze activiteiten en vergaderingen. Met uw lidmaatschap geeft u ook aan het werk van de buurtvereniging te waarderen! Aanmelden gaat heel eenvoudig via de website: www.zeeheldenbuurt.nl. En o ja, mocht u uit de buurt vertrekken, meldt u zich dan even af? Zo houden we onze administratie op orde.

Café Bolhuis

Iedere dag geopend om -ten minste- 16.00 uur.

Café Bolhuis
Sinds 1903

Alle belangrijke sportwedstrijden vertonen we op het grote scherm.

Westerbadstraat 1 - hoek Paterswoldseweg

Gemeente belooft ons mooi buurtplein

Door Esther Walstra

Wethouder Van der Schaaf en topambtenaar Bert Popken twitterden de plaatjes al trots rond. De toekomstige herinrichting van het helse knooppunt A-weg / Hoendiepskade / Eendrachtskade / Abel Tasmanbrug (in onze buurt ook wel het Tweedrachtsplein genoemd) zou maar zo een klein paradijsje kunnen worden. De 'artist impression', het fraaie ontwerp, belooft in elk geval heel veel goeds. En we willen het stadsbestuur hier graag aan houden. Daarom scheuren we deze bladzijde uit de AHOY! en hangen het aan een magneetje op de koelkast. Zodat we de gemeente met enige regelmaat aan deze mooie belofte kunnen blijven herinneren.

IDYLLISCHE KADE EN PAADJES

Kijk maar even mee: een sprookjesachtig buurtplein met een minimum aan auto's, veel groen, lampenslingers en een romantische waterkant. Een grasveld om te barbecueën, wandelpaadjes om verliefd langs te slenteren en mooie brede fietspaden. Veel gezellige zitjes, een buurtcafeetje met terras en een Friese vlag aan de gevel. Dat laatste begrijpen we niet helemaal, maar uiteraard zijn ook Friezen van harte welkom in onze buurt. We missen op dit kleurrijke plaatje alleen nog kinderen, ouderen en honden. Maar ook zij zullen heus welkom zijn, als het zo ver is.

TWEEDRACHTSPLEIN

Hoe anders is de situatie nu. Bewoners van de Zeeheldenbuurt zullen meer dan eens hun leven aan zich voorbij hebben zien flitsen bij het oversteken van het 'Tweedrachtsplein'. Er gebeuren regelmatig ongelukken, aanrijdingen en verkeersruzies door de onduidelijke en onlogische verkeerssituatie. Ouders met kinderen mijden de route, vooral tijdens spitsuur. Dan slibt niet alleen de rotonde dicht, maar ook de fietspaden. En jagen vrachtwagens, bussen en geïrriteerde automobilisten rakelings langs de fietsersfiles die ingesloten zijn op de A-Weg. Overigens zijn de alternatieve in-en uitgangen van de Zeeheldenbuurt ook niet veilig voor fietsers, maar nog niet zo levensgevaarlijk als op deze ramprotonde.

De soundtrack van de zomer

Door Oike Vlaanderen

Srrrrieieieieieie! Ssrrrieieieieie! In de vroege zomermaanden vullen de kreten van gierzwaluwen het luchtruim boven de Zeeheldenbuurt. Het zijn geweldige vliegers. Gierzwaluwen brengen bijna hun hele leven in de lucht door. Alleen tijdens het broeden zitten ze op het nest. Eten, drinken, slapen en paren, ze doen het allemaal al vliegende!

Eind april/begin mei kunnen we de eerste gierzwaluwen verwachten. Ze hebben een makkelijk te herkennen silhouet in de vorm van een maansikkel. De gierzwaluw verblijft hier slechts drie maanden. Eind juli of begin augustus vertrekt hij weer voor zijn 9000 kilometer lange trektocht naar zijn overwinteringsgebieden: het Congo-bekken en Mozambique.

DRIE BELANGRIJKE MAANDEN

Gierzwaluwen vliegen helemaal vanuit zuidelijk Afrika hierheen om te broeden. Ze vinden een nestplek onder dakpannen, achter de betimmering van dakgoten of in spleten in spouwmuren. Je vindt ze het meest in vooroorlogse wijken, waar zulke 'woonruimte' in de huizen aanwezig is. Gierzwaluwen zijn uiterst trouw aan hun nestplek, ze komen er jaar na jaar terug. Hun broedplaatsen zijn dan ook jaarrond beschermd! De Zeeheldenbuurt, Schilderswijk en de Badstratenbuurt herbergen tientallen broedparen. In de Grunobuurt broedden vroeger ook veel gierzwaluwen; in een aantal nieuwe appartementengebouwen zijn nestkasten ingemetseld. Hopelijk weten ze die te waarderen!

De kenmerkende gierende contactroep, wordt vooral gemaakt door gierzwaluwen die (nog) geen broedplek hebben en door groepen ouders met hun uitgevlogen jongen. Broedparen met een nest zijn juist bijzonder stil. Heimelijk schieten ze de holte in waar ze hun eieren en jongen verzorgen. Per nest hebben ze een tot drie jongen. Gierzwaluwen eten insecten, die ze met een wijdopen bek vliegend uit de lucht vangen. Geschat wordt dat een gezinnetje per dag zo'n 20.000 muggen consumeert.

ALTIJD IN DE LUCHT

Als de jongen het nest verlaten, blijven ze in de lucht tot ze zelf gaan broeden. Ze zijn op een leeftijd van twee tot drie jaar geslachtsrijp, dus al die jaren vliegen ze onafgebroken! Tijdens de overwintering boven het regenwoud van Congo, vliegen ze dus net zo makkelijk voor een paar weken naar Mozambique en terug. Om te slapen vliegen gierzwaluwen naar 1000-3000 meter hoogte, waarna ze zich langzaam in een glijvlucht naar beneden laten zakken.

Ik voel altijd enige weemoed als midden in de zomer het luchtruim boven de stad ineens weer stil is… Maar zolang ze er zijn, kijk ik zo vaak mogelijk omhoog om van hun capriolen te genieten. Vorig jaar zag ik mijn eerste gierzwaluw op Koningsdag. Wanneer zal dit jaar de eerste arriveren?

BRONNEN:

www.natuurpunt.be
www.naturetoday.com
https://gierzwaluw.website/

Raymond Klaassen et al. (2014). Trekroutes en overwinteringsgebieden van Nederlandse gierzwaluwen ontrafeld met geolocators. Limosa 87: 173-181.

Rob Lindeboom. (2016). Gierzwaluwen in de stad Groningen. De Grauwe Gors, 43: 26–34.

Foto: Luc Hoogenstein/Saxifraga

Hier had uw advertentie kunnen staan!
Adverteren in de AHOY?
Al vanaf €25,-
Info: **WWW.ZEEHELDENBUURT.NL/AHOY**

skjinhoes

Inspectie, opruimen en schoonmaken
van jongerenhuisvesting.

Paterswoldseweg 17 | 9726 BA | Groningen
Tel.: 06 28889563
www.skjinhoes.nl

De koningin op bezoek!

Door Oike Vlaanderen

Een zonnige middag, begin maart, een dikke aardhommel ligt suf op ons terras. Dat moet een koningin zijn! Van een hommelvolk overleven na het najaar alleen de jonge koninginnen. Zij kruipen weg op een beschutte plek om te overwinteren. In het voorjaar komt zo'n koningin uit haar schuilplaats tevoorschijn en eet nectar om aan te sterken. Deze koningin in onze tuin was duidelijk nog niet op krachten. Ik bood haar een theelepeltje honing aan, dat ze dankbaar aanvaardde. Na een minuutje of tien vloog ze op en dook een krokusje in om verder te eten. Later zal ze hopelijk een eigen kolonie gaan stichten, misschien wel in onze tuin!

ONDERGRONDS NEST

Aardhommels maken hun nest onder de grond, vaak in een verlaten muizenhol. De koningin brengt stuifmeel bij elkaar en legt daar eitjes op. In haar lichaam heeft zij het sperma opgeslagen waarmee zij in de herfst was bevrucht. De koningin broedt de eitjes deels zelf uit. De larven eten van het eiwitrijke stuifmeel. Uit de bevruchte eitjes worden in het voorjaar werksters geboren die helpen met het uitbouwen van de kolonie. In de zomer worden nieuwe koninginnen geboren en uit onbevruchte eitjes komen de mannetjes. Mannetjeshommels hebben dus maar half zoveel chromosomen als vrouwtjeshommels! Werksters en mannetjes leven slechts enkele weken. Op een gegeven moment sterft de oude koningin en valt de kolonie uiteen. Na het verlaten van het nest worden de jonge koninginnen bevrucht. De nieuwe koningin zal vervolgens een overwinteringsplekje zoeken.

HOE KUN JE HOMMELS HELPEN?

Geef ze een plek in je tuin! Laat strooisel en mos in het najaar liggen, zodat de koningin daartussen kan kruipen om te overwinteren. Laat de bodem zoveel mogelijk onberoerd (niet spitten!). Zorg voor vroegbloeiende, onbespoten planten en bloembollen. En bij nood een theelepeltje honing voor de koningin…

Aardhommels staan bekend als goede bestuivers van o.a. appel- en perenbomen. Meer weten? Neem een kijkje op www.bestuivers.nl.

Dagelijks mussenconcert

Elke dag bij het ochtendgloren geeft een groep mussen een concert in deze struik aan Paterswoldseweg 64 (nabij de COOP). Als de zon helemaal op is, gaan ze de wijk in. (KN)

Voorjaar in de Zeeheldenbuurt

Door Klarissa Nienhuys

Als ik dit schrijf staat het grasveld van het Abel Tasmanplein vol met een weelde aan blauwpaarse en witte krokussen (foto), bij de Van Brakelvijver komen de kleine bollenveldjes met narcissen in bloei, in de tuin van Kindervreugd staan sneeuwklokjes en lenteklokjes, en vrolijke krokussen en narcissen. Als u dit leest, staan de Mahoniastruiken in volle bloei in de diverse perken, o.a. in de tweede helft van de Van Speijkstraat: met grote gele bloemtrossen die heerlijk geuren (foto). De Magnolia's ("tulpenbomen") komen dan ook net in bloei.

DALSHEIM
MAKELAARS

AANKOOP

VERKOOP

TAXATIES

GRATIS
WAARDEBEPALING

Paterwoldseweg 552
9728 BE Groningen
050 - 8200998

info@dalsheimmakelaars.nl
www.dalsheimmakelaars.nl

Actie ‘Plant zoekt plek!’ tijdens Lentekriebels

ZEEkracht wil buurtgenoten heel graag helpen bij het vergroenen van de buurt. Daarom delen we op zaterdag 9 april gratis plantjes uit tijdens de Lentekriebels-actie. Zo zorgen we samen dat de buurt niet alleen schoner, maar ook een stuk groener wordt! We zijn natuurlijk ook beschikbaar voor vragen over het aanleggen van een boom- of geveltuin en wijzen je graag de weg naar het juiste loket!

EXTRA SUBSIDIES

In onze gemeente is het al een aantal jaren mogelijk om subsidie te krijgen voor het aanleggen van een groen dak. Sinds 1 maart zijn er extra subsidies mogelijk voor de volgende klimaatmaatregelen:

- vervanging verharding door groen (minimaal 20 m^2)
- berging van regenwater (minimaal 1 m^3)
- afkoppeling regenpijp (minimaal 20 m^2)
- aanbrengen groene muur (minimaal 5 m^2)
- planten boom (stamomtrek 16 cm)

Kijk voor meer informatie op gemeente.groningen.nl/subsidie-klimaat-aanvragen

Zoek je een buurtgenoot om samen een tuin mee te adopteren of kun je nog andere hulp gebruiken bij de (subsidie)aanvraag? Neem dan contact met ons op! zeekracht@zeeheldenbuurt.nl

Maak de Zeeheldenbuurt groener!

Vanuit de gemeente Groningen worden verschillende leuke initiatieven aangeboden voor het vergroenen van onze leefomgeving. Zo kan de gemeente op aanvraag een boomtuin of geveltuin aanleggen en biedt ze subsidie voor het aanleggen van een groen dak. Sinds 1 maart zijn er daarnaast extra subsidies voor klimaatmaatregelen.

BOOMSPIEGELS ADOPTEREN

Via de gemeente is het mogelijk om (alleen, of samen met je buren) een boomtuin te adopteren in jouw straat. De gemeente komt dan langs om tegels te verwijderen en grond en een omheining toe te voegen rondom de boom in het trottoir. Daarna kun je aan de slag met het beplanten van de boomtuin. Draag jij ook je steentje bij (of af) bij het vergroenen van de buurt?

Ga naar: gemeente.groningen.nl/geveltuin-aanvragen-of-boomtuin-adopteren

GEVELTUIN AANLEGGEN

Behalve het beplanten van een bestaande boomtuin, kun je ook een geveltuin laten aanleggen. De gemeente verwijdert dan een aantal stoeptegels voor je gevel en legt een betonnen randje aan. Daarin wordt aarde gestort. Het enige wat je nog hoeft te doen is leuke plantjes in de grond zetten!

Ga naar: gemeente.groningen.nl/geveltuin-aanvragen-of-boomtuin-adopteren.

Column Coen Peppelenbos

Zeehelden

Op woensdagmiddagen fiets ik altijd de Peizerweg af, tot je aan de knik in de weg komt en je ook rechtdoor door de velden kunt fietsen. Je hebt het idee dat je meteen uit de stad bent als je, met Hoogkerk in het vizier, tussen de weilanden fietst. Je onthoudt de vogels en de bloemen die je ziet en vergeet die teringlijers van bejaarden die je met hun opgevoerde e-bikes bijna de sloot in drukken.

In maart fietste ik vanuit de Zeeheldenbuurt naar het schoolgebouw van NHL Stenden met uitzicht op de A7 om college te geven over enkele zeehelden. Om preciezer te zijn over Jacob van Heemskerck die samen met Willem Barentsz een snellere route probeerden te vinden naar Indonesië via het noorden en in 1596-1597 met de bemanning vast kwam te zitten in het ijs.

Wat ben je voor held als je reis mislukt en je maandenlang moet wachten op iets warmer weer? We weten van de ontberingen (bevriezing, ijsberen, verstikking) dankzij het reisverslag van Gerrit de Veer over het verblijf op Nova Zembla in Het Behouden Huys. Barentsz overleefde de terugreis niet, Van Heemskerck wel en die kreeg dus ook een behoorlijke straat in deze buurt.

Tien jaar later ging ook Van Heemskerck ten onder, in een zeeslag met de Spanjaarden. ‘Een kogel van het boegkanon schoot het linkerbeen van de in volle wapenrusting op het dek staande admiraal eraf,’ schrijft Wikipedia vrij plastisch. Maar voor een held is dat wel goed, lekker heroïsch sneuvelen. Zijn leven werd daarna opgehemeld door diverse schrijvers, onder meer door P.C. Hooft:

‘Noch Zee, noch Crijch noch Doodt verschrickten Heemskerx moedt,
Die ‘t ijs, en ‘t ijser fors, dwers deur, heeft streven darren
Om ‘s landts baet; tot hij voor diens vrijheit storte ‘t bloedt;
Doe swol sijn siel van vreucht en coos de wech der starren,
Singende: nu ben jck voor ‘t Aertrijck al te goedt.’

Pas de laatste jaren worden bij de helden van toen vraagtekens gezet. Terecht wat mij betreft, want er zit ook een schaduwkant aan wat wij de Gouden Eeuw noemden. Je kunt, ook in Groningen, de panden aanwijzen die dankzij slavenarbeid gebouwd zijn. Moeten we de hele Zeeheldenbuurt van andere naambordjes voorzien? Of moeten we de mensen bewust maken van de alle daden van hun helden? Ik ben voorlopig geneigd naar het laatste. Alles beter dan de herbenoeming van straten en dat we straks in Meerkoet 3 blijken te wonen.

Op pad met de warmtebeeld-camera in de Zeeheldenbuurt

Door Sarah Willemsen & Renate Vergeer

Maandagavond 28 februari organiseerde ZEEkracht samen met Grunneger Power en het Energieloket Groningen een warmtebeeldwandeling. De avond begon in het Willem Lodewijk Gymnasium met een uitleg over het gebruik van de warmtebeeldcamera. Vanaf daar gingen vier groepen op pad door de Zeeheldenbuurt om warmtelekken op te sporen in verschillende type woningen in onze wijk.
Op de genomen foto's is goed zien waar nog winst te halen is. Een tochtend kozijn of enkele beglazing lichten op het scherm rood op, omdat daar warmte van binnen naar buiten lekt. Dit soort mankementen zijn na het in beeld brengen relatief makkelijk te verhelpen. Het verlies van warmte via zogenaamde koudebruggen die deel uitmaken van de bouwconstructie, is helaas minder makkelijk te voorkomen.
Zelf op zoek naar warmtelekken met de warmtebeeldcamera? De camera's zijn te huur via Grunneger Power (https://grunnegerpower.nl/warmtecamera/). Dit is gratis voor leden en ook een lidmaatschap van Grunneger Power is gratis! Wees er wel snel bij, want binnenkort wordt het buiten weer te warm om het verschil met de binnentemperatuur goed vast te leggen.

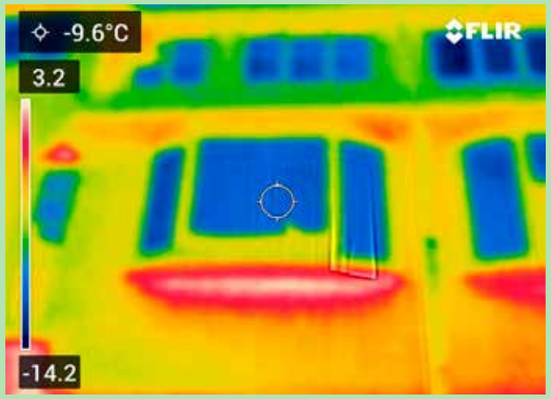

ONLINE BEWONERSBIJEENKOMST ISOLATIE-INKOOPACTIE

Door Sarah Willemsen

Op 14 december organiseerde ZEEkracht in samenwerking met Grunneger Power een informatieavond over de mogelijkheid om collectief isolatie in te kopen. Voorafgaand aan de bijeenkomst heeft Grunneger Power's energieadviseur Richard Hesling de isolatie van een typisch Zeeheldenbuurt-huis aan de Van Heemskerckstraat nauwkeurig bestudeerd, zodat hij andere buurtbewoners van onze buurt advies op maat kon geven. Dit huis kreeg van Richard Energielabel A! Goed om te weten dat dit ook voor de karakteristieke huizen in onze mooie buurt haalbaar is.

Vanwege de corona-situatie waren we helaas genoodzaakt de bijeenkomst online te houden. Desondanks was de opkomst groot en zijn buurtbewoners met elkaar in gesprek gegaan over hun ervaringen met het isoleren van hun woning. Ook was er gelegenheid om technische vragen te stellen aan Richard.

Nieuw in de Zeeheldenbuurt: de Toxopeusstraat

De 194 nieuwe woningen en appartementen in het nieuwbouwproject Westerwal krijgen als adres Toxopeusstraat. Mees Toxopeus (Nieuwe Pekela, 22 oktober 1886 - Schiermonnikoog, 28 februari 1974) was schipper op de reddingsboot Insulinde van 1927 tot en met 1950 en stond bekend als mensenredder op de Waddenzee. Toxopeus ontving de eremedaille in zilver van de Orde van Oranje-Nassau alsmede vele andere onderscheidingen. Enkele hiervan ontving hij voor zijn werk in het verzet tijdens de Tweede Wereldoorlog. Als erkenning voor zijn moed en de hulp aan in nood verkerende schippers werd Mees Toxopeus op 21 oktober 1950 door de gemeenteraad van Nieuwe Pekela benoemd als ereburger van deze gemeente. Behalve in de naam van de nieuwe straat in onze buurt, leeft Toxopeus ook voort in de naam van de beroemde Tox Bar op Schiermonnikoog.

Ouders kamperen op stoep voor dochters

Een bijzonder tafereel, zo midden in de winter. Pal op de stoep van het Abel Tasmanplein stopt een kampeerbusje, worden een tafel en vier stoelen uitgeladen en iets later komen er dampende koppen tomatensoep uit het busje. Wat is hier aan de hand? Hint: het heeft alles met corona te maken.

Want dat rotvirus teisterde de afgelopen jaren iedereen, ook de studentenhuizen. Veel studerende bewoners in onze buurt gingen van quarantaine naar quarantaine, verpieterden achter hun laptop en moesten niet zelden de wekelijkse bezoekjes aan paps en mams ontberen. René en Benedicte uit Mariaparochie, bij Almelo, waren er na de zoveelste lockdown helemaal klaar mee. Ze misten hun dochters Cynthia en Dilana die in Groningen studeren en samen in de Hoendiepflat wonen. Ook daar ging corona regelmatig rond als een lopend vuurtje. Maar moeder Benedicte wilde haar kroost toch heel graag even zien. 'Ook al is het maar even samen lunchen, bijpraten en in de ogen kijken', legt Benedicte uit.

'AAN TAFEL!'

Maar hoe doe je dat als alle horeca dicht is, de studentenflat besmet en het nog te koud is om op een kleedje te picknicken? Dan rij je de camper toch gewoon voor! Zodoende snoven argeloze voorbijgangers ineens de geur van moeders tomatensoep op. Bij het passeren van de geparkeerde bus werd duidelijk dat er in het minikeukentje in de soep geroerd werd. Vader klapte ondertussen de tafel uit op de stoep en zette er vier campingstoeltjes omheen. Moeder riep even later nog net niet keihard richting Hoendiepflat: 'Aan tafel!' Een appje was voldoende om de dames aan te laten schuiven en even de week met het gezin door te nemen. Er was geen zonnetje en ook geen knuffel. Maar er was wel even gezelligheid en een familiemomentje dat al maanden niet had plaatsgevonden. En ook al was het op anderhalve meter, de ouders waren weer gerustgesteld. En voor de studentes waren paps en mams toch even weer heel dichtbij. (EW)

Alfacollege maakt waarschijnlijk plaats voor woningen

Door Marc Wiers

‘Het is nog niet zeker, nog onduidelijk, moet nog verder worden ontwikkeld.’ Vanzelfsprekend houdt de gemeente een slag om de arm maar áls de plannen doorgaan, verhuist het Alfacollege ergens de komende jaren in fases naar de Suikerzijde en wordt er op hun plek een nieuw woongebiedje ontwikkeld. Een nieuw wijkje in onze wijk kortom. Of, zoals architect Daan Roggeveen het omschrijft: een dorpje in de wijk!

De bewonersorganisatie werd al vroeg bij de eerste planvorming en ideeën betrokken. Daarnaast presenteerde Roggeveen van More Architecture op 2 december vorig jaar aan een aanzienlijke groep geïnteresseerden uit onze wijk online de eerste contouren van de mogelijke inrichting van dat kavel. Wijkbewoners mochten allemaal hun eigen ideeën, vragen, dromen en opmerkingen delen en dat werd door de ontwerpers zeer gewaardeerd. Tijd voor een vraaggesprek.

Daan, het is nog niet zeker dat het Alfacollege gaat verhuizen maar áls dat gebeurt, wanneer zou de herontwikkeling plaatsvinden, en hoe lang gaat dat duren?

‘Het uitgangspunt van onze opdracht is het idee dat het Alfacollege mogelijk verhuist naar de Suikerzijde. Daarvoor wil de school de transformatiemogelijkheden van de huidige locatie onderzoeken. Een van de conclusies van onze plannen is dat verhuizing van de school gefaseerd, dus stap voor stap, plaats zou kunnen vinden. De school kan en wil echter niet verhuizen voordat de nieuwe huisvesting op de Suikerzijde klaar is. Dat is een termijn van 5-10 jaar.’

Jullie is door de gemeente gevraagd een gebiedsvisie te ontwikkelen. Wat zijn hiervan de kernpunten?

‘We hebben in nauwe samenwerking met de gemeente, het Alfacollege, Lefier en ook bewoners een plan ontwikkeld, dat bestaat uit een visie en een aantal ‘dragers’. Op veel plekken in Groningen zien we grote bouwblokken met daarin een intieme ‘binnenwereld’. Dat zien we bijvoorbeeld in de Hortus net ten noorden van de binnenstad, maar ook in de Zeeheldenbuurt zijn grote blokken met daarbinnen eigen werelden – speelplaatsen enzovoort. Dit vormt de inspiratie van ons plan. De visie is dat we tussen Admiraal de Ruyterlaan, Van Heemskerckstraat en Hoendiep een Groningse ‘dorpse binnenwereld’ willen creëren. Die binnenwereld krijgt een aantal dragende elementen. Allereerst verbindt een brug de A-weg met de locatie. Hierover komt het nieuwe fietspad naar de Suikerzijde - deze doorsnijdt het gebied. Daarnaast willen we het schoolgebouw aan de Admiraal de Ruijterlaan behouden, en deels blijven gebruiken als school. Een aantal van de functies van de school – auditorium, kantine – kunnen door de wijkbewoners worden gebruikt buiten schooltijden, bijvoorbeeld voor cursussen of vergaderingen. Scholieren kunnen leren en werken in het gebied – als fietsenmaker, in de groenvoorziening, als kapper. Zo bouwen de scholieren de wijk mee op.
In de wijk komen 4 publieke pleinen, met elk een eigen thema: een leerplein, een cultuurplein, een werkplein en een familieplein. De gebouwen aan die pleinen zijn gekoppeld aan de publieke ruimte. Verder komen er in het plan – op initiatief van de bewoners – pluktuinen waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en samen kunnen werken aan het groen.
Tenslotte transformeren we de Hoendiepflat – waar nu studenten wonen – tot een drie-generatie-gebouw voor senioren, gezinnen en starters.

Kun je jullie ideeën kort omschrijven? Welk type bouw krijgen we, met welk karakter, bewoners, functies?

Het gebied wordt een fijnmazig ‘dorp’ met relatief kleinschalige gebouwen van een aantal verdiepingen hoog. Enige uitzondering is een wat hoger woongebouw aan de zijde van het Hoendiep. De gebouwen zijn verschillend, maar hebben wel een relatie met elkaar – bijvoorbeeld door een vergelijkbaar materiaal of kleurgebruik. Dit noemen we een ‘familie van gebouwen’ – neefjes of nichtjes die allemaal een eigen identiteit hebben maar wel een link met elkaar hebben.

We hebben eerder met een aanzienlijke groep bewoners van onze wijk al een online bijeenkomst hierover gehad. Wat waren opvallende en belangrijke dingen die je daar hoorde?

Allereerst het idee om meer groen in de nieuwe wijk te maken in de vorm van pluktuinen – een voornemen dat we met beide handen hebben aangegrepen. Daarnaast het plan om bepaalde onderdelen van de school dubbel te laten gebruiken door de buurt – en hierdoor een betere relatie te creëren tussen wijk en school. Tenslotte was er vanuit de omwonenden zorg over de verkeersoverlast. De wijk wordt autovrij met een zeer lage parkeernorm met deelgebruik. Hiermee proberen we de verkeerstoename tot een minimum te beperken.

Hoe werkt dit proces verder, hebben wij nog invloed als inwoners? En bepaalt de gemeente verder alles?

Deze gebiedsvisie is in eerste instantie bedoeld ter inspiratie voor toekomstige gebiedsontwikkeling gedurende de manifestatie Bouw Anders. Als de planvorming in een later stadium een vervolg krijgt, zal een gebiedsmanager van de gemeente worden benoemd. Deze gebiedsmanager zal het vervolg van het participatieproces gaan leiden. De vervolgstappen van het plan zullen dan in nauwe samenspraak met buurtbewoners worden ontwikkeld.

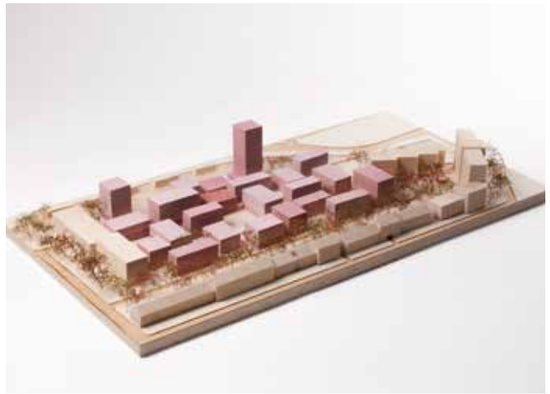

Grootschalig parkeeronderzoek

In opdracht van de gemeente Groningen voert DataCount in 2022 een grootschalig parkeeronderzoek in Groningen uit. Gedurende vier maanden zal in gemeente Groningen onderzoek plaatsvinden. Er worden per gebied meerdere grote tellingen gehouden; op een doordeweekse middag, een zaterdagmiddag en ’s nachts. De onderzoekers tellen in deze periode de aanwezige parkeercapaciteit en het aantal geparkeerde auto’s. De tellingen worden afgenomen met een handcomputer. De gegevensverwerking is volstrekt anoniem. Er worden geen kentekens geregistreerd. De onderzoekers zijn duidelijk herkenbaar via hun jas en badge en kunnen op verzoek hun legitimatiebewijs tonen. De politie en de medewerkers van stadstoezicht zijn op de hoogte gebracht van het onderzoek. Met de uitkomsten van de parkeertellingen wil de gemeente Groningen meer inzicht in de parkeerdruk in de stad Groningen – de verhouding tussen het aantal aanwezige parkeerplaatsen en het aantal bezette / vrije parkeerplaatsen.

Dankzij buurtbewoners mooiere ventweg Peizerweg

Door Petra Vos

Wat nu? Nieuwe plannen voor ons stuk van de straat? Dit denken Linda en haar man Arjen als ze lezen wat de gemeente voor plannen heeft met de ventweg voor hun deur. Dit is het laatste gedeelte van de Peizerweg aan de rechterkant, voor het spoor. Het echtpaar volgt de plannen van de gemeente over wat er in de stad/wijk gebeurt trouw. Stomverbaasd is Linda als ze merkt dat er, in de speciaal voor de reconstructie van Peizerweg geformeerde klankbordgroep, geen enkele bewoner van de ventweg zit. Ze besluit contact op te nemen met de gemeente. Daarop volgt een mailwisseling met de stadsingenieurs van de gemeente. Tegelijkertijd worden ook andere bewoners van de ventweg gepolst. Die blijken net als de initiatiefnemers hun vraagtekens te zetten bij de plannen.

Het blijkt dat de gemeente de parkeerplaatsen op de stoep wil plaatsen en de authentieke klinkers wil vervangen door rood asfalt. Eveneens wordt er bij de zijstraat voor de ventweg een gevaarlijke situatie gecreëerd met oversteken. Er volgt een gesprek buiten op straat. Met de stadsingenieurs en een delegatie van de bewoners van de ventweg Peizerweg. Ze zetten hun standpunten uiteen, geven bezwaren aan en een suggestie voor de gewenste situatie. Zonder iets te laten doorschemeren van wat de mogelijkheden zijn, nemen de stadsingenieurs afscheid. Nader bericht zal schriftelijk volgen. De gemeente wil wel ingaan op een aantal suggesties van de bewoners. De parkeerplaatsen kunnen blijven en komen niet op de stoep. Het rode geasfalteerde fietspad moet wel doorgaan want zo zien alle doorfietsroutes eruit. De Peizerweg geldt als doorfietsroute naar Roden.
Linda laat dit niet op zich zitten en gaat al fietsend op onderzoek uit om zelf te observeren hoe de gemeente de rode doorfietsroutes heeft aangelegd. Ze ontdekt dat er op de A-weg een mooie doorfietsroute ligt met leuke rode klinkers. De door haar gemaakte foto's en haar voorstel gaan richting de gemeente. "Kijk, dat is veel geschikter, deze sfeervolle rode klinkers" zegt Linda en laat me de foto's zien die ze samen met het nieuwe voorstel weer naar de stadsingenieurs heeft gestuurd. Een tijdje daarna komt het verrassende antwoord van de Gemeente. Ze gaan akkoord! Linda, haar man en de buren zijn heel blij! "Een mooi voorbeeld waarbij bewoners en hun gemeente, goed kunnen samenwerken als de communicatie goed op gang komt" besluit Linda.
Wanneer de werkzaamheden aan de Peizerweg beginnen is niet duidelijk; dat hangt af van de werkzaamheden aan de Zuidelijke Ringweg. Zolang het verkeer daar niet doorstroomt, fungeert de Peizerweg als alternatieve route. Voorlopig dus geen mooie nieuwe straat, maar dagelijks urenlange files…

Stilstaan bij Stolpersteine voor omgekomen buren

Zoals je op de facebookpagina Joodse Slachtoffers Zeeheldenbuurt Groningen ziet, woonden er veel joodse gezinnen in onze buurt. Helaas zijn de meeste van hen in de Tweede Wereldoorlog afgevoerd naar concentratiekampen en vermoord. In onze buurt zijn (nog) niet veel Stolpersteine ter nagedachtenis aan hen geplaatst. Maar met dodenherdenking op 4 mei in het vooruitzicht zou je even stil kunnen staan, letterlijk of figuurlijk, bij zeehelden die uit het leven zijn gerukt door een fascistisch regime.

FAMILIE BENJAMINS ABEL TASMANPLEIN

Aan het Abel Tasmanplein ter hoogte van nummer 5 liggen de herinneringssteentjes voor een jong gezin. Branca Benjamins-Aap (31) en haar kinderen Lea (7), Marcus (5) en baby Simon (0) woonden in de jaren veertig aan het Abel Tasmanplein 5a. Vader Eliazer overleefde de kampen, de rest van zijn gezin niet.

HENLEKE JANS MOL VAN BRAKELPLEIN

Aan het Van Brakelplein ter hoogte van nummer 4 ligt ook een Stolpersteine voor verzetsheld Henleke Jans Mol. (1914 - 1945) Hij was scheepsbouwer en een zeer actieve verzetsstrijder voor KP's, knokploegen, zoals verschillende verzetsgroepen zich noemden. Hij zat bij de groepen KP Zeuntje, de Geheime Dienst Nederland, de KP van Tonnie Legger, de Ordedienst en de Binnenlandse Strijdkrachten. Hij werd op 10 november 1944 gearresteerd en opgehangen in Kamp Neuengamme. Henlekes jongere broer Wubbo Lambertus Mol zat ook bij het verzet en kwam een dag eerder om het leven, ook in Neuengamme.
Bron: Systeemkaarten van verzetsbetrokkenen (OVCG) en WO2 Biografieën Netwerk Oorlogsbronnen.

Tweede Kamerlid Henk Nijboer

Hij was nog maar 19 toen hij toetrad tot onze Provinciale Staten en inmiddels is Henk Nijboer (39) namens de PvdA bijna tien jaar lid van ons landelijke parlement. Elke week treint hij daarvoor naar Den Haag op en neer (behalve in coronatijd, dan neemt hij de auto) en dat reizen doet hij vanuit zijn bovenwoning in onze wijk, op loopafstand van het station.

‘Eigenlijk ken ik de Zeeheldenbuurt al heel lang. Een studievriend woonde aan het Van Brakelplein. Wij (Nijboer en zijn man, MW) woonden eerst aan de Steenhouwerskade hier om de hoek voordat we naar ons huidige huis zijn gegaan, vier jaar geleden. En ik had als student een goede vriend in de Hoendiepflat, we hebben daar op het dak nog gebarbecued,’ vertelt hij lachend. Hij zegt dat die studenten een prachtige atmosfeer aan de stad geven, maar dat studentenhuizen die overlast geven echt een probleem vormen. Zeker als klagers door huisjesmelkers worden bedreigd. Daar is wel wat aan te doen volgens Nijboer. ‘Je kunt beleggers weren door een zelfwoonplicht in te voeren, wat ze in de stad ook van plan zijn. En huisjesmelkers en beleggers in woningen moeten echt beter worden belast. We hebben er al voor gezorgd dat de overdrachtsbelasting voor beleggers is verhoogd. En we zouden huurinkomsten ook moeten belasten, het is gek dat dat niet gebeurt nu.’ Over huisjesmelkers is hij nog stelliger. ‘Bedreiging kan natuurlijk nooit. Je zou ze onmiddellijk moeten beboeten als ze zich niet aan het puntensysteem houden. En bij herhaalde overtreding onteigenen en die huizen in de sociale verhuur moeten gooien.’

REGIONALE VERTEGENWOORDIGING

Het Tweede Kamerlid is geboren en getogen in Ten Boer en ging in de stad naar de middelbare school. Ook studeerde hij hier. Toen hij in het parlement terecht kwam bleef hij bewust in Groningen wonen. ‘Ja dat vond ik heel belangrijk. Ik ben Groninger en sta voor de problemen, wensen en uitdagingen van onze provincie en stad. Om daar gevoel bij te houden hoor je hier te zijn. Zo krijgen we juist dingen voor elkaar. Zoals de gevangenis in Ter Apel, die is open gebleven ondanks een dreigende sluiting, omdat wij in Den Haag het belang en sentiment hebben kunnen overbrengen. En dat geldt nu ook voor het Kinderhartcentrum van het UMCG. Dan zie je dat heel veel mensen zich dan opeens organiseren en een kracht vormen. Als wij daarbij kunnen aansluiten kun je echt veel bereiken. Ik doe daar graag aan mee en besteed daar veel tijd en energie aan. Hier spelen gewoon andere dingen dan in de Randstad. Ik ben daarom ook voor regionale vertegenwoordiging.’ Dat er bij de politiek veel emotie komt kijken vindt hij normaal en soms zelfs wenselijk. ‘Kijk naar de fakkeloptocht. Daar zat terecht flink wat woede over hoe wij hier de afgelopen jaren behandeld zijn. Die emotie zet dingen in beweging.’

23.000 VOORKEURSSTEMMEN

Hij ontvangt honderden mails per week en probeert die, zolang ze over zijn werkterreinen gaan, allemaal te beantwoorden. ‘Dat vind ik belangrijk. Dat is ook waarom ik de politiek ben ingegaan.’ Nijboer gaat ook graag de discussie aan. Zoals over zijn voorstel voor een nieuwe vermogensbelasting. ‘Niet iedereen is het daarmee eens, maar dat hoeft ook niet. Ik denk zelfs dat elke discussie wetten en beleid beter maakt. Ik maak me wel zorgen over het verminderde vertrouwen in de wetenschap en de democratie. Dat is echt slecht voor het maatschappelijke klimaat. Vooral het onfatsoen om mensen te discrimineren of gewoonweg te liegen, dat moeten we sterker en vaker tegenspreken.’ Als ik vraag naar zijn partij, de PvdA die bij de laatste verkiezingen 9 zetels behaalde maar in 2012 nog 38 zetels had, verwacht hij betere tijden. ‘We hadden net een lijsttrekkerswisseling vlak voor de laatste verkiezingen, dat is nooit goed. En bij de verkiezingen daarvoor zijn we voor Rutte III gewoon afgestraft. Maar sociaal-democratie vind ik nog altijd het beste brede politieke verhaal. Goed onderwijs, fatsoenlijke lonen voor iedereen, betaalbare woningen, perspectief bieden. Ik ben ook heel trots op mijn collega’s in de stad. Op de dingen die zij bereiken rond wonen of bijvoorbeeld de verhoging van het minimumloon bij de gemeente. Je ziet overigens in Portugal en Duitsland dat sociaal beleid uiteindelijk toch weer leidt tot een beter verkiezingsresultaat.’ Bij de laatste verkiezingen kreeg Nijboer ruim 23.000 voorkeursstemmen.

‘De gemeente moet zorgen voor plekken en middelen om elkaar te kunnen ontmoeten.’

HET VERSCHIL MAKEN

Onze Bekende Buurman is vaak in de wijk. ‘Ik ben vaste klant van de winkels hier, van Heuker en Ou Hai, en ik loop graag hard, via onze wijk richting mijn ouders in Ten Boer. Ik zie ook hier de gemeenschapszin echt leven. Je merkt dat de meeste mensen dat ook willen, samen dingen doen en elkaar ontmoeten. Ik vind alleen wel dat de overheid via de gemeente moet zorgen voor meer plekken en middelen. Daar is door de Rijksoverheid enorm op bezuinigd de afgelopen jaren. Gemeenten moeten nu kiezen tussen het openhouden van de bibliotheek, het buurthuis of het zwembad. Blijkbaar had de leefbaarheid in wijken geen politieke prioriteit in Den Haag.’ En dat kan anders. Hij noemt als voorbeeld Vinkhuizen, waar hij als student woonde. ‘Daar werd in die tijd enorm geïnvesteerd in een nieuw winkelcentrum en een aantal koophuizen. Er is heel veel opgeknapt en verbeterd daar. Dan zie je dat het werkt. Die wijk is er qua leefbaarheid echt op vooruit gegaan.’ Over onze wijk is hij goed te spreken. ‘We wonen hier graag ja. De publieke ruimte is heel prettig, open en groen. Het kan natuurlijk altijd wel wat beter maar hoe ze bijvoorbeeld de herinrichting van de Peizerweg gaan aanpakken, met de nieuwe parkeervakken en het behoud van de bomen en het betrekken van de bewoners bij de planvorming. Dat is echt goed gedaan.’

Een Zeeheld kortom die echt bewust voor de politiek koos. ‘Ja, je kunt echt het verschil maken. Dat zit wel een beetje in me, de wereld beter maken. En dan in Den Haag medestanders krijgen. Mijn ideeën verbeteren door goeie discussies te hebben. Om vervolgens te zien dat sommige dingen ten goede veranderen. Mooi man.’

Kapitein Antje uit Pekela

Slechts tien procent van de straatnamen is vernoemd naar een vrouw. De Groninger afdeling van de Stichting Aletta Jacobs liet vorig jaar in het landelijke nieuws weten dit niet langer te accepteren. Op Internationale Vrouwendag stelden ze voor om een deel van Corpus den Hoorn om te dopen tot 'Heldinnenbuurt'. De Zeeheldenbuurt doet alvast wat suggesties op het maritieme vlak. Want wat blijkt: zeeheldinnen zijn er genoeg maar je moet even verder kijken dan je neus lang is. Vanaf heden dus een zeeheldinnenserie in ons glossy magazine AHOY! En we trappen af met een zeeheldin die een grotere groep sterke wereldwijze vrouwen vertegenwoordigt: De Groninger 'Kapiteinskes'. Ze heet Antje Zeven en is in 1864 geboren te Nieuwe Pekela.

Zeeheldin Antje Zeven uit Nieuwe Pekela
Foto: Veenkoloniaal Museum (ingekleurd)

POWERVROUWEN UIT GRONINGEN

De Groninger 'kapiteinskes' voeren samen met hun man en gezin mee de hele wereld over. Terwijl schippersvrouwen uit Rotterdam, Amsterdam en de rest van de wereld vooral voor de kinderen en het huishouden zorgden, was dat anders bij de Groningers. Hendrik Hachmer, directeur van het Veenkoloniaal museum wijdde een tentoonstelling aan de vrouwen en schreef er een boekje over: Voortvarende vrouwen in de Veenkoloniale zeevaart. 'Het reizen biedt haar, in een tijd dat reizen slechts voorbehouden is aan een selecte groep, kansen om de wereld te ontdekken. En met haar reizen wordt ze een vrouw van de wereld die, zo zal blijken, ook nog eens een sterke invloed heeft op de lokale mode en ontwikkeling van de regio. Daarnaast is ze bij kapiteins en reders vaak de boekhouder', aldus Hachmer. De vrouwelijke kapiteins staan aan het roer, voeren bevel over de bemanning en staan in verschillende wereldhavens bekend als keiharde onderhandelaars. Ze hebben letterlijk en figuurlijk de wind eronder.

TURFSCHIPPERS WORDEN ZEEVAARDERS

Nieuwe Pekela was in het verleden, net als Oude Pekela, Veendam en aangrenzende Groninger veendorpen, een zeer welvarend gebied. Dat begon al bij de ontdekking van het bruine goud: turf, dat in het veengebied gewonnen werd als brandstof voor de rest van het land. Hierbij werden kanalen gegraven, deels om de veengrond te ontwateren en om de enorme ladingen turf af te voeren. Hierdoor ontstond een levendige handel langs de diepen, maar vooral ook óp de diepen. Scheepswerven schoten als paddenstoelen uit de grond en al snel waren de Zuiderzee en de Waddenzee niet meer genoeg. Grotere en sterkere zeeschepen werden langs de Groninger kanalen gebouwd en de schippers zetten koers naar de Oostzee, maar ook de oceanen over naar de rest van de wereld.

PROGRESSIEF EN WERELDWIJS

De Groningse vrouwen komen overal: een wandelingetje door New York, shoppen in Rio de Janeiro, rondkijken in Hong Kong, het leven van een kapiteinske was niet saai. Veel van hen spraken meerdere talen: Engels, Russisch en Frans. Ze schreven gedetailleerde brieven naar het thuisfront zodat die ook een blik op de wereld konden werpen. Zo schrijft kapiteinsvrouw Klein uit Sappemeer over haar treinreis naar Marseille waar ze aan boord van haar schip gaat. 'De treinreis naar Marseille was zeer eenvoudig, alleen het traject tussen Groningen en Assen is vervelend. Omdat de trein daar altijd vol zit met Drentse boertjes waar ik geen woord mee kan converseren'. Het kwam ook regelmatig voor dat ongehuwde vrouwen meegingen en kennis kregen aan een heerschap in een ver land. Het was dan ook niet ongewoon dat Groningse vrouwen emigreerden of terugkwamen met een buitenlandse echtgenoot.

SYMBOOL VOOR VROUWEN

Antje was de dochter van kapitein Harm Zeven en Martha Oldenburger en was zeker niet de enige in haar dorp die voor het ruime sop koos. Rond 1870 stond meer dan zestig procent van de Nederlandse handelsvloot geregistreerd in de Groninger Veenkoloniën. In Veendam, Wildervank en Pekela woonden honderden zeevaardersgezinnen, als ze tenminste thuis waren. Antje staat symbool voor deze sterke Groninger vrouwen om de eenvoudige reden dat er heel weinig foto's zijn waar ze alleen op hun schip poseren. Dit plaatje is geschoten in het Spaanse Bilbao en straalt zelfverzekerdheid en wereldwijsheid uit. Die zal ze ongetwijfeld hebben meegenomen en verspreid in de Groninger Veenkoloniën. Met recht een echte zeeheldin dus en ook nog een uit Groningen. Nu nog een straat vinden om die naar haar te vernoemen.

Foto: Veenkoloniaal Museum

Column Petra Vos

Snijbrander

Het is een zonnige maandagochtend. Terug naar huis lopend, zie ik haar lopen. Een tenger meisje, moeizaam zeulend met twee fietsen. Wanneer ik haar nader, zie ik dat de twee fietsen aan elkaar zitten met een zware ketting. De ene fiets rijdt nog, de ander heeft de ketting door het achterwiel. Terwijl ze de ene fiets duwt, moet ze de andere fiets optillen aan de achterzijde. Zo stumpert ze vooruit.
Als ik haar aanspreek blijkt ze Engels te spreken. "Wat is er aan de hand" vraag ik haar. Ze vertelt dat ze geen sleutel van de ketting heeft. Die is nog in Griekenland. De ene fiets is van haar zus. Die mocht vanwege corona het land niet uit. Anna heet de onfortuinlijk studente, zo blijkt nadat we ons hebben voorgesteld. Anna blijkt een internationale studente uit Griekenland te zijn, die tweedejaars is in haar bachelor Biologie. "I am looking for a bike repairshop" zegt Anna. Om de ketting te laten doorknippen. Ze is op weg naar de dichtstbijzijnde fietsenmaker.
Ik heb wel een half uurtje over en bied aan haar te helpen. Het is een ondoenlijke klus in je eentje. Niet te doen.
Dus op weg naar "De twee wielen" aan de Paterswoldseweg. Na een moeizame tocht komen we daar opgelucht aan. Niet lang. De zaak blijkt de komende drie dagen dicht te zijn. Dan maar op zoek naar een volgende. Die blijkt aan de Westerhaven te zitten. Moeilijk manoeuvrerend gaan we verder. De sturen haken regelmatig in elkaar. Na een hele tijd, vaak even op adem komend, zijn we op de Westerhaven.
Bij de eerste fietsenmaker komen we voor een dichte deur. Hele maandag gesloten. Op het volgende adres zit geen fietsenmaker meer. Nu op weg naar de laatste strohalm…een fietsenmaker voorbij de Mediamarkt. Deze gaat om 12 uur open en het is half twaalf. Gelukkig is de deur open. Binnen staat een stoere man. Na ons zielige verhaal gehoord te hebben, pakt hij een snijbrander. Na 10 seconden zijn de fietsen los. Grote opluchting, aan deze kwelling is een eind gekomen. Anna had haar fiets diezelfde middag beslist nodig. Ze werkt bij Thuisbezorgd en moet haar eigen fiets gebruiken. Idioot beleid van Thuisbezorgd vind ik.
Gezamenlijk fietsen we terug naar het Abel Tasmanplein waar Anna woont. Ze heeft me onderweg zo'n twintig keer bedankt. Ik vertel haar dat we in de Zeeheldenbuurt behulpzaam zijn. Dat we een buurtgroepsapp hebben en een Nextdoorapp. Anna wil wel in de buurtapp worden opgenomen. "Welkom Anna," wordt er al snel geappt nadat ik Anna heb toegevoegd. Ruim anderhalf uur later dan gepland loop ik met een goed gevoel naar huis. Een goede daad kost wat opoffering.

Hoe stemde de Zeeheldenbuurt?

Op woensdag 16 maart waren de verkiezingen voor de gemeenteraad. In onze buurt konden we stemmen in de Oud-Katholieke kerk aan de Witte de Withstraat. Zo'n 850 mensen brachten er hun stem uit; dat is ongeveer 55% van de kiesgerechtigden in onze buurt. Na het sluiten van de stembus om 21.00 begon het telwerk. Nog gewoon ouderwets, betrouwbaar, openbaar en controleerbaar met de hand. Op de foto ziet u de medewerkers van het stembureau de stembiljetten per partij sorteren. Onder hen buurgenoot Hannie Dekker (grijze vest) van het Van Brakelplein: "Het is een lange dag, vanaf kwart over zeven vanochtend tot we straks klaar zijn met tellen. Dat duurt nog wel een paar uur. Nee, geen straf hoor. Ik vind het leuk om te doen." Tegen middernacht was het werk gedaan.

Hoe stemde de Zeeheldenbuurt?

Partij	Stemmen	Percentage
GroenLinks	187	22%
PvdA	87	10%
D66	89	10%
SP	37	4%
VVD	49	6%
ChristenUnie	32	4%
PvdD	92	10%
CDA	36	4%
Stadspartij	48	6%
Student&Stad	123	15%
PVV	12	2%
PvdZ	8	1%
PvhN	19	2%
FvD	12	2%
BVNL	8	1%
Lijst16	3	0
Totaal	**842**	**100%**

Column Marc Wiers

Cappuccino

Marco is een echte Italiaan. Oorspronkelijk komt 'ie uit Napels, maar sinds jaren woont hij om de hoek bij mijn schoonouders in Genua. En soms is hij in Groningen en logeert hij bij ons aan de Jan van Galenstraat. Om zijn vriendin te bezoeken die ook in Groningen woont, om van het leven te genieten, om een concert te geven. Hij is namelijk operazanger. En een goeie.

Aan Marco zie je altijd direct hoe 'ie zich voelt. Met een simpele korte hoofdknik kan hij je vertellen dat je beter een blokje om kan lopen, niet zo moet zeuren of iets absurds hebt gezegd. Soms ontploft hij uit het niets. Dan springt hij op tussen inmiddels omvallende glazen en kantelende kandelaars, om met wijde gebaren zijn punt te maken. Om na twee minuten weer in alle rust neer te ploffen, en het glas te heffen. 'Op de meningsverschillen,' knipoogt hij er dan schaterlachend achteraan, naar zijn onthutste toehoorders.

Soms treffen we elkaar in Genua. Laatst kwam hij veel te laat, roodaangelopen van woede, ons vaste cafeetje binnenstampen. 'Onbehoorlijk. Ón-be-hoor-lijk!!' raasde hij woest roerend in zijn cappuccino. Hij was een kennis tegengekomen die hem niet had gegroet op straat. 'Hij móet mij gezien hebben. Dat kan niet anders!' Hij had Carlo's naam een minuut lang staan brullen over de boulevard, naar de stoep aan de overkant. Zijn kennis had zich beschaamd uit de voeten gemaakt. Marco had het op een rennen gezegd, tussen de voorbijrazende scooters en auto's door. De steeds sneller weglopende Carlo ingehaald. Hem op de schouders getikt. Verbijsterd had Carlo zich omgedraaid. Marco had kort 'buongiorno' gemompeld, zich omgedraaid en is zwetend weggelopen. Zo'n type.

Vlak voor de eerste lockdown waren Roberto en ik uitgenodigd voor een optreden van hem in de grote zaal van de Oosterpoort. Het was er afgeladen. Na afloop gaf hij nog een toegift in de aula. Met open ogen hebben we staan staren naar de grote groep kwijlende fans en huilende groupies aan zijn voeten. In die week zaten we met hem aan de Vismarkt, in een koffie- en wijnbar. 'Mooi hier' knikte hij goedkeurend, riep de serveerster en bestelde een cappuccino. Marco zakte onderuit en vertelde in geuren en kleuren over zijn laatste operatoer door Europa. 'Ik ben in één dag van Praag naar de Franse kust gereden. Orribile! Maar ja..' Hij zat midden in zijn zin als de serveerster de koffie met geklopte melk voor hem neerzette. Ik zag dat zijn steeds donkerder blik over het kopje gleed. Hij greep de serveerster bij haar arm en vroeg in een brabbelig Italiaans-Engels of hij er wat cacaopoeder op mocht. Verbaasd keek ze hem aan. 'Oh meneer, heel veel mensen vragen dat, maar dat hoort eigenlijk niet hoor. Een cappuccino is altijd zonder cacao. Wij serveren hier alleen de originele Italiaanse cappuccino.' Vragend keek Marco haar aan. Met zelfverzekerde stem legde ze het onze gast even uit. 'Zo doen Italianen dat. Cappuccino is altijd zonder chocola. Italianen houden van puur. Koffie, volle melk, in een lage kop, dat is alles.' Ze wilde, opgezwollen van trots over zoveel kennis, weglopen toen Marco met zijn autoritaire stem haar terugriep. 'Scusa! What did you say?' De serveerster draaide zich minzaam glimlachend om, en legde nog een keer geduldig uit aan haar Engelssprekende klant dat Italianen nooit cacaopoeder op hun cappuccino doen. En dus doen ze dat in deze speciaalzaak ook niet.

Opnieuw legde Marco zijn hand op haar arm, deze keer dreigend en tergend langzaam. Aan zijn hijgende oppervlakkige ademhaling meende ik een opkomende woedeaanval te herkennen. Langzaam stond hij op. 'Io sono Italiano! I am an Italian! We always..,' hij keek haar met zijn priemende ogen recht in de hare, 'We always use cacao on our cappuccino. Allora vai e portami il cacao!' Blozend knipperde ze met haar ogen en strompelde verontschuldigend naar de bar. Naar de pot met cacaopoeder. Terug bij ons aan tafel wuifde hij haar weg. Ze beet op haar lip om niet in huilen uit te barsten, en vroeg met piepende stem of de cacao niet goed is. Ondertussen keken Roberto en ik Marco verbijsterd aan. Die stroopte zijn mouw op, draait zijn pols met horloge langzaam naar ons toe, stond op, hield het klokje onder de knipperde ogen van de serveerster en vroeg 'What time is it?' Ze slikte en fluisterde 'Ten past twelf'. Marco ging weer zitten, knikte langzaam, richtte zijn blik weer op haar en zei 'Exactly. It is past midday. And after midday we Italians don't drink cappuccino!'

Nieuwe woonwijk Suikerzijde

Van stadswildernis naar hotspot

Ten westen van onze Zeeheldenbuurt ligt het Suikerterrein. De suikerfabriek is in bedrijf geweest van 1914 tot 2008. Sindsdien is een deel van de bebouwing afgebroken, maar het oudste gebouw staat nog altijd fier overeind. De Wolkenfabriek. Net als de monumentale schoorsteenpijp. Tegenwoordig wordt het terrein gebruikt voor diverse culturele evenementen en kleinschalige, duurzame bedrijvigheid. Achter de Wolkenfabriek, richting Hoogkerk, liggen de vloeivelden. Dit is in de loop der jaren uitgegroeid tot een fantastische stadswildernis waar je heerlijk kunt wandelen! Maar hoe lang nog? Want het plan is om op het voormalige suikerunieterrein een complete nieuwe woonwijk te creëren: de Suikerzijde! Maar liefst 5000 woningen, een park, een station, scholen! Het moet de hotspot van Groningen worden. Hieronder volgt de informatie over de plannen van de Gemeente Groningen. (PV/PO)

STEDELIJK, STOER EN GROEN

De Suikerzijde wordt stedelijk en stoer, maar ook groen, royaal en uitnodigend. Je kunt er straks wonen, werken, naar school gaan en studeren. Maar ook is er alle ruimte voor ontspanning, sporten, wandelen en fietsen. De Suikerzijde wordt een compleet en veelzijdig stadsdeel voor iedereen. Er komen zo'n 5000 woningen en diverse commerciële- en maatschappelijke voorzieningen. Naar verwachting start de bouw van de eerste woningen in 2023. Die komen in het gebied ten noorden van spoorlijn Groningen-Leeuwarden. De gemeente, ontwikkelend bouwer Dura Vermeer en corporaties Nijestee en Patrimonium werken samen om de eerste 700 woningen met bijbehorende voorzieningen in De Suikerzijde te realiseren. De gemeente heeft van het Rijk een financiële bijdrage van ruim 8,6 miljoen euro ontvangen om in dit eerste gebied betaalbare woningen te kunnen bouwen. Van de eerste 700 woningen zijn 300 woningen bedoeld voor sociale huur en middenhuur.

INRICHTING VAN HET GEBIED

In de infographic 'Van schets naar schep' staan alle stappen toegelicht die voor de ontwikkeling van De Suikerzijde zijn doorlopen. We zijn in de zomer van 2018 begonnen met de planvorming. We hebben in stappen een plan gemaakt op hoofdlijnen voor het hele gebied: een structuurvisie. Daar hoort ook onderzoek naar de milieueffecten bij. Omdat we beginnen met bouwen in het noordelijk deel, hebben we dat al verder uitgewerkt in een stedenbouwkundig plan en een bestemmingsplan.

INSPRAAK

Bij iedere stap in de planvorming hebben we inspraakrondes met vaak ook inloopbijeenkomsten georganiseerd. In mei 2019 was bijvoorbeeld het open atelier over het stedenbouwkundig plan voor de noordzijde. Daar ontvingen we 200 bezoekers. De inspraakrondes in 2020 en 2021 organiseerden we vanwege de coronamaatregelen digitaal met ondersteunende films.

NATUURCOMPENSATIE

De uitwerking van de plannen voor deelgebied Noord is in volle gang. Uit diverse ecologische onderzoeken is gebleken dat in de voormalige vloeivelden van deelgebied Noord beschermde natuurwaarden aanwezig zijn. Door de komst van woningen en voorzieningen in deelgebied Noord kunnen deze vloeivelden niet behouden blijven. Daarom zijn we op zoek gegaan naar plekken om alternatieven te kunnen aanleggen: de zogenoemde natuurcompensatie-gebieden. Het eerste compensatiegebied ten zuiden van de spoorlijn Groningen-Leeuwarden is al aangelegd. Daarnaast zitten er nog twee compensatiegebieden in de plannen: een bij Polder De Oude Held en een gebied voor weidevogels bij Leegkerk. Voor deze natuurcompensatie heeft de Provincie Groningen in

september 2021 een ontheffing verleend. Natuurorganisaties hebben de voorzieningenrechter gevraagd de werking van de ontheffing te schorsen totdat de provincie een besluit heeft genomen over het bezwaar dat de natuurorganisaties hebben ingediend. De voorzieningenrechter heeft hierop besloten te schorsen. Dit heeft als gevolg dat de grondwerkzaamheden voor het dempen van de oostelijke vloeivelden in deelgebied noord zijn uitgesteld. Omdat we zo spoedig mogelijk een bijdrage willen leveren aan het terugdringen van het nijpende tekort aan woningen in Groningen, onderzoeken we of er mogelijkheden zijn de uitvoeringstijd van het grondwerk en bouwrijp maken verder te verkorten.

INFORMATIECENTRUM

In het pand Energieweg 9 komt het informatiecentrum De Suikerzijde. De maquette van deelgebied noord en een aantal informatiepanelen staan in de etalage voor wie een kijkje wil nemen. Planning is het informatiecentrum in het voorjaar van 2022 te openen.

DE SUIKERZIJDEROUTE

Bij de plannen voor De Suikerzijde horen ook nieuwe verkeersverbindingen. Er komt een nieuwe fiets- en wandelroute tussen de nieuwe wijk De Suikerzijde en de binnenstad van Groningen. De route gaat onder het spoor naar Roodeschool en de Westelijke Ringweg door, langs het Hoendiep. Naar verwachting is de route uiterlijk begin 2024 klaar. Voorlopig stopt de verbinding bij de Admiraal de Ruyterlaan en kan het langzaamverkeer verder via de Van Heemskerkstraat of Hoendiep. In de toekomst is het de bedoeling dat de verbinding langs het water doorloopt tot de Abel Tasmanbrug. De langzaamverkeersverbinding krijgt een vier meter breed fietspad, met daarnaast voetpaden. Om het fietsers zo comfortabel mogelijk te maken worden de hellingen maximaal 2,5 procent. Met het oog op sociale veiligheid wordt het tunneltje onder het spoor en de ringweg tien meter breed. Ter hoogte van de westelijke ringweg komt er bovendien een vide in de onderdoorgang. Die zorgt ervoor dat de onderdoorgang visueel korter wordt. Ook aan de dieren is gedacht: er komen faunapassages onder het spoor naar Roodeschool en de Westelijke Ringweg door, naar de Zeeheldenbuurt. Daarnaast worden ook de parallelrijbanen van de Westelijke Ringweg voorzien van faunapassages. Ook in de wanden van de onderdoorgang krijgt de natuur een plek.
De eerste werkzaamheden staan gepland voor komend najaar. Dan worden kabels en leidingen verlegd, plaatselijk de bodem gesaneerd en archeologische werkzaamheden uitgevoerd. Medio of eind 2022 kan dan gestart worden met de bouw van de langzaamverkeersverbinding. De openstelling is gepland eind 2023/begin 2024. Momenteel is er een kunstcommissie onder leiding van Kunstpunt actief om een beeldend kunstenaar te selecteren die op de wanden en het plafond van de tunnel een kunstwerk gaat maken. Namens de Zeeheldenbuurt zit Peter Oterdoom in die commissie. Na beoordeling van ideëenschetsen van vier kunstenaars is nu één gekozen in februari. Die gaat nu een ontwerp maken dat in het voorjaar 2022 wordt gepresenteerd.

AANPASSING DIJK

Uit onderzoek is gebleken dat de dijk langs de vloeivelden aan de kant van het spoor niet voldoet aan de veiligheidsnorm. Er is geen acuut gevaar, maar de dijk moet wel stabiel gemaakt worden. Dat gebeurt in februari 2022 door deze ongeveer 1 meter te verlagen. Hiermee wordt ook voorkomen dat de vloeivelden onverhoopt leegstromen voordat de natuurcompensatie gereed is. Uit een ecologische toets zijn voor deze werkzaamheden geen belemmeringen naar voren gekomen. We zorgen er zekerheidshalve wel voor dat de werkzaamheden voor het broedseizoen gereed zijn.

Bovenstaande info is afkomstig van https://gemeente.groningen.nl/desuikerzijde. Hier vindt u ook diverse informatieve filmpjes en achtergronddocumenten.

Bijzondere bedrijven aan de Admiraal de Ruyterlaan

Over mijten, winterslapers en een nieuw alzheimermedicijn

Door Kees Frenay

Aan de Admiraal de Ruyterlaan 5, tegenover het Alfa-college, vlakbij de fietsbrug over het Hoendiep staat een tamelijk onopvallend bedrijfspand. Borden aan de gevel vertellen ons dat hier zijn gevestigd de firma's Sulfateq, Citeq, Tryptomera en Biobestrijding. Voor de deur een auto en tegen de zijgevel wat fietsen. Schuin erachter de Suikerunie-villa en verderop richting ringweg het nieuwe buurtje Westerwal. Een bedrijfspand dus midden in de Zeeheldenbuurt. Tot zover wat we allemaal met onze eigen ogen kunnen waarnemen. Interessanter echter is wat er achter de voordeur in deze bedrijfsgebouwen gebeurt. Want het zou zo maar eens kunnen dat hier, aan de Groningse Admiraal de Ruyterlaan, de basis is gelegd voor een revolutionair nieuw medicijn tegen alzheimer.

Directeur Kees van der Graaf: "In ons bedrijf Sulfateq ontwikkelen we nieuwe medicijnen. Medicijnen nemen we als we ziek zijn. En we zijn ziek als bepaalde biologische processen niet goed functioneren. Farmacologie gaat dus hand in hand met biologie, zo kijken wij ernaar. Als er een probleem is, is het altijd verstandig eerst te onderzoeken of de natuur het probleem misschien zelf al heeft opgelost Wij denken dat we nog altijd heel veel van de biologie, de natuur, kunnen leren. Alzheimer is een akelige ziekte, waaraan door onze toenemende levensduur steeds meer mensen lijden. Er wordt wereldwijd heel veel onderzoek gedaan, maar tot nu toe is er geen medicijn tegen. Wel bestaat het vermoeden dat alzheimer iets te maken heeft met een verstoorde energiehuishouding in de hersenen. Dat vermoeden zette ons aan het denken. En zo kwamen we bij de winterslaap."

WINTERSLAAP

"Anders dan de meeste mensen denken slaapt een winterslaper zoals de egel niet de hele winter door, maar is hij om de paar weken even wakker. Dan gebeurt er iets bijzonders in het egellijf. In winterslaap is de lichaamstemperatuur hetzelfde als die van de omgeving, vlak voor het ontwaken stijgt die temperatuur weer naar normale waarde, om vervolgens weer te zakken naar de slaaptemperatuur. Dat opwarmen en afkoelen veroorzaakt schade in de cellen, enigszins vergelijkbaar met de schade die we in alzheimer-hersenen zien. Wij zouden het niet overleven, maar bij winterslapers wordt die schade vlot hersteld. Hoe gaat dat? Welke stofjes spelen daarbij een rol? Meer kennis van het winterslaap-geheim zou ons mogelijk op een interessant spoor richting een alzheimermedicijn kunnen zetten. Nee, er was nog geen enkele concrete aanwijzing, maar nooit geschoten is altijd mis. Zo zijn we ons onderzoek begonnen. Niet met dieren, maar met allerlei dierlijke en humane cellen en weefsels, koelkasten en vele verschillende stofjes. Om een jarenlang verhaal kort te maken: uiteindelijk zijn we een stofje op het spoor gekomen dat de vorming van de kenmerkende alzheimer-plaques in de hersenen aanzienlijk lijkt te verminderen. In proeven met muizen zien we spectaculaire resultaten.

Binnenkort publiceren we hierover in de vakpers. Overigens, dierproeven doen we niet hier. Dat mag uitsluitend in daartoe gecertificeerde laboratoria. De volgende fase in de ontwikkeling van het nieuwe alzheimermedicijn bestaat uit klinische proeven, eerst met gezonde mensen, daarna met patiënten. Er is geen zekerheid dat het een succes wordt, maar als alles positief blijft gaan zou mogelijk over zo'n vijf jaar de doorbraak een feit kunnen zijn."

HUISSTOFMIJT

"Zo'n ontwikkeltraject kost heel veel geld. We kunnen het betalen dankzij onze andere activiteiten. Die hebben allemaal te maken met mijten. Die kweken wij. De bekendste mijt is de huisstofmijt. Daar zijn nogal wat mensen allergisch voor. Dat is in Nederland ontdekt. Voor onderzoek, diagnose en behandeling van huisstofallergie zijn diverse bewerkte en gezuiverde mijt-eiwitten nodig van de verschillende soorten huisstofmijt. Die produceren we in heel zuivere samenstelling. Citeq-biologics levert ze aan klanten over de hele wereld. Verder zijn we een aantal jaren geleden ook roofmijten gaan kweken. Roofmijten vreten ander ongedierte op en worden op die manier ingezet bij biologische bestrijding van vooral luizen. Dat werkt heel goed. Ook hier bouwen we voort op hoe de natuur zelf problemen oplost. Via de webshop van Trypotomera en Biobestrijding kan iedereen onze roofmijten en andere natuurlijke vijanden kopen. Ook particulieren, bijvoorbeeld voor het bestrijden van luizen in de tuin. Of tegen bloedluizen bij kippen of andere huisdieren. We kweken ook een roofmijt tegen de varroamijt, waar bijenvolken zoveel last van hebben. Onze roofmijten en andere natuurlijke vijanden komen gewoon met de post, in een speciaal doosje waarin ze een paar dagen overleven. Ja, dat vind ik wel fantastisch hoor, dat iedereen nu heel eenvoudig dit soort ongedierte biologisch kan bestrijden. En wat natuurlijk ook fantastisch is, dat we met de opbrengsten ervan zulke leuke en veelbelovende dingen kunnen doen. Stofjes ontdekken die mensen veranderen, die ons beter maken."

In de twee panden aan de Admiraal de Ruyterlaan – gebouwd begin jaren '60 – zaten eerder een tandtechnisch bedrijf, een waterlaboratorium en een drukkerij. Sinds 2000 zijn beide panden in gebruik bij Citeq, Tryptomera, Sulfateq en Biobestrijding. Er werken momenteel ongeveer 30 mensen. Van der Graaf is heel content met zijn plek in de Zeeheldenbuurt. "Ik vind het heel prettig dat we gewoon op de fiets naar het werk kunnen. Werken en produceren in de eigen omgeving, dat vind ik belangrijk. In hoe wij onze samenleving inrichten en organiseren zie ik veel ontspoorde relaties waarin de menselijke maat zoek is geraakt. Ook hierin kunnen we nog veel leren van de biologie."

Meer weten?
www.sulfateqbv.com
www.biobestrijding.nl
www.tryptomera-roofmijt.nl
www.citeqbiologics.com

Afscheid van Niemeyer

Door Marc Wiers

We waren jarenlang buren en iedereen denkt uiteindelijk het zijne of hare van de rokerij (incluis deze voormalig roker van Gauloise Blondes), maar met het sluiten van de poorten van tabaksfabriek Koninklijke Niemeyer komt er toch echt een einde aan een tijdperk.

Sinds 1905 is het bedrijf aan de Paterswoldseweg gevestigd (zie verderop bij 'geschiedenis') en komend jaar sluit het definitief de inmiddels elektrische rolpoorten. Die sluiting, en transitie, want eigenaar BAT verplaatst de productie deels naar Pécs in Hongarije, vindt in fases plaats. Inmiddels zijn de eerste verpakkingslijnen daar al naartoe verhuisd. De totale tabaksproductie stopt eind oktober. In februari 2023 zullen de laatste werknemers van BAT Niemeyer afscheid nemen. Werknemers worden begeleid in het vinden van nieuw werk. Waar nodig kunnen zij opleidingen volgen. Weinigen gaan namelijk naar de andere locaties van BAT. De meesten worden daarom dus geholpen aan ander werk. Dat zijn er tegenwoordig zo'n 180. Nog geen twintig jaar geleden waren dat er nog rond de 1000.

PERSONEEL

Ook de afbouw in personeel vindt in fases plaats. De eerste groep is inmiddels vertrokken en later dit jaar in augustus en november staan er nog 2 grote rondes gepland. Er wordt flink wat aandacht besteed aan een waardig afscheid van de medewerkers, zoals door de organisatie van een evenement met kerst en later dit jaar zal er ook nog een afscheidsfeest gehouden worden. Daarnaast wordt de gelegenheid geboden aan (oud-) medewerkers en pensionado's om nog eens een kijkje te nemen in de fabriek tijdens open dagen die georganiseerd zijn. Ook is er een film en een speciaal boek voor het personeel waarin de rijke en meer dan 200 jaar oude historie en de situatie van nu nog eens beschreven staat. Overigens wonen er nog maar weinig medewerkers in de Zeeheldenbuurt of zelfs in de stad. Dat was ooit wel anders. Niemeyer had halverwege de vorige eeuw een behoorlijk aantal huizen voor arbeiders in bezit, aan onder meer de Piet Heinstraat, de Paterswoldseweg en de Peizerweg. Die zijn in de jaren '80 en '90 bijna allemaal verkocht. De laatste jaren komt het personeel voornamelijk uit de drie noordelijke provincies. Ook de oudste medewerkster, die door de sluiting net niet haar vijftigjarige jubileum haalt en over een paar jaar dus buiten het bedrijf met pensioen gaat, is een Friezin.

Een korte geschiedenis van een beeldbepalend bedrijf in onze wijk.

1819: OPRICHTING EN GROEI

Meindert Niemeijer neemt het tabakswinkeltje, of eigenlijk 'Winkel voor Koloniaale Waaren' van J.L. Werkman aan de Nieuwe Ebbingestraat over. Van de verkoop van koffie, thee en tabak komt het in de jaren hierna eerst tot de productie van koffie en thee, en in licentie geproduceerde tabak van het merk Wapen van Rotterdam. Hierna breiden Meindert en zijn familie het bedrijf gauw uit door de overnames van andere tabaksfabrieken in Groningen (begin 19e eeuw waren er meer dan 20), zodat in 1931 er nog maar twee overblijven: Niemeijer en Lieftinck. Die laatste wordt een jaar later alsnog ook opgekocht.

1905: NAAR PATERSWOLDSEWEG

De groei zit er nog steeds flink in en in 1897 vestigt de tabaksfabrikant zich op de oude locatie van de Fongers fietsfabriek aan de Nieuwe Kerkhof, terwijl Fongers naar de Hereweg verhuist. Een paar jaar later, als Theodorus Niemeijer de leiding heeft overgenomen en naamgever wordt van het enorm gegroeide concern, verhuist het hele spul naar de huidige locatie aan de Paterswoldseweg. In 1905 was dat nog aan de rand van de stad. Niemeijer heeft overigens inmiddels steeds meer aandelen in andere ondernemingen, zoals een margarinefabrikant in Bolsward. Het bedrijf doet ook al flink aan marketing, door eigen vrachtwagens te laten rijden en plakboeken en plaatjesalbums uit te geven.

1950: MARSHALLHULP HELPT ROXY

Na een dramatische Tweede Wereldoorlog, de fabriek is door bombardementen zwaar beschadigd, de aanvoer van tabak is volledig weggevallen en de oudste zoon van Theodorus komt om in een concentratiekamp, komt Niemeijer er door de Marshallhulp snel weer bovenop. In 1950 draait de productie weer als vanouds en in 1963 is Roxy het meestverkochte merk sigaretten in Nederland.

1964: LANGZAAM IN BUITENLANDSE HANDEN

Het Engelse concern Gallagher neemt een minderheidsbelang in het bedrijf van 25%, om zich vanuit Groot-Brittanië op de opkomende EEG-markt te kunnen richten. In 1974 doen ze de familie Niemeijer een bod om alle aandelen over te nemen. Maar pas in 1980 verlaat de laatste Niemeijer als eigenaar het concern. Door de internationalisering wordt de schrijfwijze van de familienaam in die jaren Niemeyer, met een 'y', omdat de Engelsen niks kunnen met de Nederlandse 'ij'.

1969: 'KONINKLIJK'

Omdat de fabriek nog grotendeels in familiehanden is en een grote exporteur en belangrijke werkgever is in Nederland, krijgt het bij het 150-jarig bestaan het predikaat Koninklijk. Prins Bernard was trouwe gebruiker van de tabak van de 'Groningers' en werd in 1972 verkozen tot Pijproker van het Jaar. Theodorus Niemeyer reikte op Paleis Soestdijk persoonlijk de oorkonde uit aan de Koninklijke Hoogheid.

1973: HUIDIGE FABRIEKSTERREIN UITGEBREID

Het fabrieksterrein is in 1973 voor het laatst uitgebreid. Dat kon alleen door de sloop van 60 woningen aan de Piet Heinstraat. Dat mocht pas van de gemeenteraad nadat de fabriek de garantie had gegeven voor de bouw van 60 vervangende huurwoningen met een huurprijs van niet meer dan 200 gulden. Die kwamen er uiteindelijk ook, in Oosterhogebrug. Niemeyer moest ook nog een groenstrook aanleggen aan de Peizerweg, en er waren meer voorwaarden. Er is in die tijd lang onderhandeld over die uitbreiding. De tabaksfabrikant heeft Groningen overigens eerst gedreigd te vertrekken als het niet mocht uitbreiden. Dat betekende in die tijd een mogelijk verlies van 800 arbeidsplaatsen.

1980: SAMSONSHAG VEROVERT EUROPA

Terwijl de concurrentie van filtersigaretten internationaal geducht is lukt het de fabriek aan de rand van onze wijk zich met de productie van Samsonshag steeds meer Europeanen aan het shaggie te krijgen. Dankzij de internationale promotie- en verkoopkanalen van het moederbedrijf draaien steeds meer Duitsers, Fransen en Spanjaarden de tabak in een vloeitje. De export wordt voor Niemeyer ook steeds belangrijker – het marktaandeel in Nederland staat onder druk, er komt een nieuwe tabakswet en een andere concurrent dient zich aan: de groeiende smokkel van shag en sigaretten vanuit Luxemburg en Oost-Europa.

1990: WEER EEN NIEUWE EIGENAAR, ROTHMANS INTERNATIONAL

Nadat Niemeijer langzaam maar zeker afscheid had genomen van andere producten dan tabak (koffie/thee en margarine) en zich volledig op de tabaksmarkt had gericht wilde Gallagher wel van het bedrijf af. De Britse concurrent Rothmans (Players en Dunhill sigaretten) zag wel brood in de Groningers en nam Niemeyer over. Daarna werd Rothmans weer onderdeel van British American Tabacco (BAT, de huidige en laatste eigenaar van Niemeyer).

De mensen van Niemeyer hebben een minder sterke band met Stad en onze wijk dan dertig jaar geleden. Ze wonen elders en er zijn ook veel minder in dienst. De relatie tussen het bedrijf en onze wijk is de laatste jaren vooral reactief geworden: bij overlast was er altijd overleg, en werd er gezocht naar een oplossing. Ook waren er burendagen en informatiebijeenkomsten als er veranderingen op stapel stonden. Er is altijd ingezet op harmonie. De personeelsleden gaan in ieder geval twee dingen flink missen, werd mij verteld: de broodjes shoarma na de laatste dienst bij de snackbar aan de overkant van de fabriek en de Coop waar iedereen nog even op het laatste moment een vergeten boodschap kan halen.

TOEKOMST VAN HET TERREIN NOG ONBEKEND

Zowel de terreinen als de panden zijn eigendom van BAT en worden verkocht. Dat geldt dus ook voor de grote parkeerplaats langs het spoor (aan de 'overkant' in de Badstratenbuurt, achter het kantoorgebouw) en de opslaglocatie aan de Peizerweg. Het bedrijf wil vaart zetten achter de verkoop, omdat leegstand voor niemand goed is. In overleg met de gemeente en andere betrokken partijen wordt er een nieuwe bestemming gezocht voor die locaties waar iedereen mee kan leven, maar die bestemming is op dit moment van schrijven nog volledig ongewis. Voor de liefhebber: ook de enige woning die nog in bezit is, de directiewoning aan de Dorus Rijkersstraat, komt dus in de verkoop. Het huis wordt tegenwoordig nog af en toe gebruikt door de huidige directrice, maar daar komt over een jaar dus ook definitief een einde aan.

Bronnen: Nieuwsblad van het Noorden edities uit 1973, 1980, 1991 / Delpher / Groninger Archieven.n te melden als lid (geen kosten, geen verplichtingen).

ProFit Gym
Nog een sportschool erbij...

Door Petra Vos

Onder in het Xior-pand, de voormalige Zwarte doos aan de Eendrachtskade NZ, heeft zich vorig jaar september een sportschool gevestigd. De zoveelste, zul je misschien denken. Maar deze sportschool is er niet een van dertien in een dozijn. Net een beetje anders. Met planten en een koffietafel. Niet het sfeertje van zien en gezien worden met overal van die spiegels! Reporter Petra Vos ging kijken.

Als je bij ProFit Gym binnenstapt, valt de frisse en moderne inrichting je meteen op. Tegenover de ontvangstbalie bevindt zich een uitnodigende koffietafel. Er staan overal planten in de ruimte. Hierdoor ontstaat er naast een sportieve ook een huiselijke uitstraling. De ProFit Gym sportscholen beschikken over ruime fitnessvloeren en groepsleszalen, allen uitgerust met moderne fitnessapparatuur en – attributen. De keten zit met 9 vestigingen in Noord-Oost Nederland.

BREEDGESCHOUDERD

"Over onze inrichting is uitgebreid nagedacht" vertelt Tim van Alst, de sympathieke en breedgeschouderde manager. "Wij willen een sportschool zijn voor een breed publiek. We willen dat onze sporters zich thuis voelen. Binnen het abonnement valt de begeleiding van een eigen coach, de mogelijkheid tot het deelnemen aan groepslessen en een stuk persoonlijke aandacht. ProFit Gym helpt alle leden om in het (sport)ritme te komen en te blijven. Door laagdrempelige doelen op te stellen samen met jouw fitnesscoach, behaal jij je doelen en zal sporten een onderdeel van jouw leven blijven/en of worden."

PERSOONLIJK TRAININGSSCHEMA

Het maakt niet uit of je een beginner of gevorderde bent, iedereen kan maximaal trainen aan de Eendrachtskade. Cardio, krachttraining, crossfit en ga maar door. Wil je graag sporten in groepsverband? In deze sportschool worden live groepslessen gegeven met een enthousiaste instructeur. Ook kun je kiezen voor een persoonlijk trainingsschema. Dat dit niet enkel een verkooppraatje is, kan ik uit eigen ervaring bevestigen. Ik vind het ideaal zo'n sportschool om de hoek! In november jl. ben ik voor het eerst hier naar toe gegaan. Inmiddels kun je mij en collega-redactielid Esther hier regelmatig aantreffen, zwoegend op een toestel. Esther begint haar warming-up steevast op de crosstrainer en ik op een spinning-bike. We vinden het leuk en voelen ons hier op ons gemak. Er zijn veel apparaten en toestellen om uit te proberen. Na drie maanden verveelt het nog steeds niet. De apparaten zijn splinternieuw, ze tellen hoe vaak de oefening gedaan wordt en er staat een duidelijke uitleg op. De fitnessinstructeurs zijn behulpzaam en deskundig. Ook met vragen over afvallen, spieropbouw en voeding kun je bij ze terecht. Aan de koffietafel (met gratis koffie) kun je ons ook aantreffen. Het moet wel een beetje gezellig blijven.

PROEFLES

Ben je nieuwsgierig geworden en wil je het zelf eens proberen? ProFit Gym geeft een gratis proefles of eerst een rondleiding als je dat liever wilt. Je kunt gewoon spontaan binnenstappen. Voor meer informatie kun je ook op de website kijken uiteraard.

Honderd jaar geleden

Vakbondsleider vermoord aan het Hoendiep

Door Kees Frenay

Precies honderd jaar geleden beleefde Groningen een woelig voorjaar. De sociale onrust in Nederland was groot. De economische malaise werd afgewenteld op de arbeiders en de werkloosheid steeg. Voor de gewone werknemers waren het harde tijden. De werkgevers probeerden de ene loonsverlaging na de andere door te drukken. In veel bedrijfstakken en overal in het land werd actie gevoerd en gestaakt. Daarbij kwamen helaas ook werknemers tegenover elkaar te staan. Zo was er op 4 mei 1922 een confrontatie tussen stakers bij timmerfabriek Schrage en Van der Goot aan het Hoendiep en een groepje werkwilligen uit Zevenhuizen. Er ontstond een vechtpartij, waarbij staker en vakbondsleider Jacob Pantjes het leven liet.

Wie met vechten begon valt achteraf niet met zekerheid te zeggen. De Provinciale Groninger Courant schrijft: “Wellicht uit wrok of door een andere omstandigheid, werden de stakers met de werkwilligen handgemeen. De laatsten hadden hun fietsen weggegooid en vielen met messen en andere voorwerpen, men sprak zelfs van breekijzers en gummislangen met looden knoop, de stakers aan. Eén der stakers, B. de Jong uit Kostverloren, kreeg een slag aan het rechteroor waardoor een bedenkelijke wonde werd veroorzaakt en hij bewusteloos neerviel. Een zekere H. v.d. Veen werd een slag in de linkerrugzij toegebracht waardoor deze niet meer lopen of fietsen kon. Intusschen had een der werkwilligen het hazepad gekozen. De vijf anderen zetten het gevecht voort, waarbij de 26-jarige Jacob Pantjes, wonende aan het Winschoterdiep W.Z. 191 met een mes recht in het hart werd gestoken, tengevolge waarvan hij een uur later overleed. Het vijftal werkwilligen nam na de misdaad dadelijk de vlucht over den Peizerweg.”

‘EEN ONTZAGWEKKENDEN LANGE STOET’

De politie wist de vechtersbazen uit Zevenhuizen snel in te rekenen. De verontwaardiging over het gebeurde was zeer groot in Groningen. De plaatselijke vakbonden kwamen in vergadering bijeen en besloten de overledene gezamenlijk eer te bewijzen. Hij was tenslotte vermoord bij een actie die door alle bonden samen was uitgeroepen. De begrafenis was indrukwekkend. In de ochtend van maandag 8 mei had een dichte menigte zich bij het Academisch Ziekenhuis verzameld om de rouwkoets op te wachten die het stoffelijk overschot van Jacob Pantjes daar zou ophalen en naar zijn ouderlijk huis aan het Winschoterdiep brengen. Van daaruit begon de eigenlijke begrafenistocht naar de Zuiderbegraafplaats. Bij het Winschoterdiep stelden de drieduizend bestuurders en leden van de vakorganisaties zich op die, aldus de verslaggever van de Provinciale Groninger Courant, “met omfloersten banieren den rouwstoet zouden volgen”. De verslaggever geeft vervolgens een minutieus beeld van de samenstelling van de stoet. Na de politie, de fanfare en het mannenkoor kwamen de rouwkoets en de volgrijtuigen. Daarachter liepen veertig mannen en vrouwen met de rouwkransen en bloemstukken die waren gestuurd, gevolgd door de stakers in het houtbedrijf. Dan volgden de bonden, van alle politieke kleur en gezindte. Ze waren allemaal vertegenwoordigd: bouw- en houtarbeiders, schilders en stukadoors, sigarenmakers, meubelmakers, transportarbeiders, overheidspersoneel, spoor- en tramwegpersoneel, kledingwerkers, stoelenmakers, metaalbewerkers en typografen. De stoet werd gesloten door de vrouwen van de stakende houtarbeiders. “Het zien van den ontzagwekkenden lange stoet, de aangrijpende muziek, de stille bloemenhulde, dat alles pakte de toeschouwers, vooral de vrouwen, die in de menschenhagen in grooten getale vertegenwoordigd waren geweldig aan. Men zag hier en daar schreiende vrouwen en ook van de mannelijke toeschouwers pinkte menigeen een traan weg”, aldus het krantenverslag.

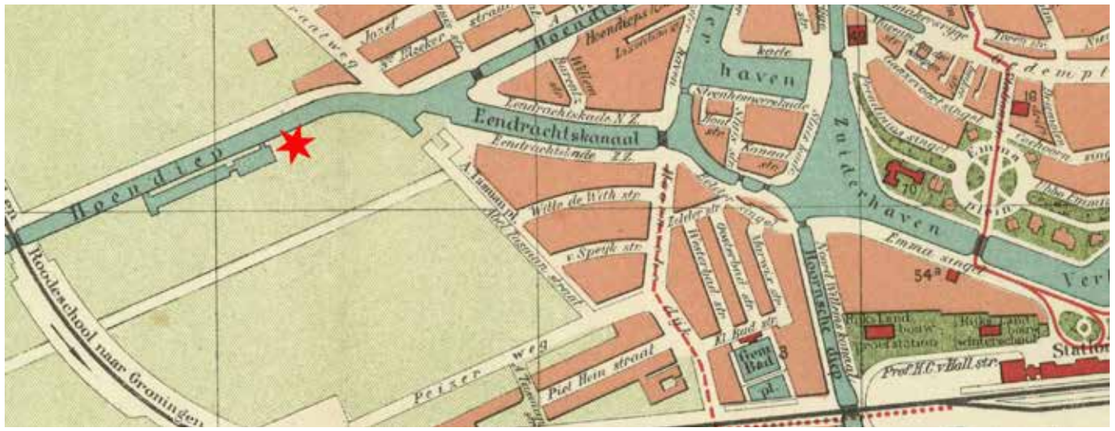

Moordlocatie - De Zeeheldenbuurt was in aanbouw. Ten oosten van de Abel Tasmanstraat stonden de eerste woningen. De rest moest nog komen.
Kaartje: Beeldbank Groningen

Timmerfabriek Schrage en Van der Goot aan het Hoendiep bevond zich op de plek waar nu de gebouwen van het Alfa-college staan.
Foto: P.B. Kramer, Uit de collectie van Groninger Archieven/ Beeldbank Groningen

VRIJSPRAAK

Eind juni van dat jaar 1922 boog de rechtbank in Groningen zich over de moordzaak Pantjes. De vijf werkzoekenden uit Zevenhuizen, in leeftijd variërend van 20 tot 41 jaar, stonden in de beklaagdenbank. De publieke belangstelling was groot toen in de rechtszaal het gebeurde van 4 mei nog eens precies werd gereconstrueerd. Naast politiefunctionarissen en de lijkschouwer werden ook de collega’s van Pantjes, die samen met hem hadden gepost voor de timmerfabriek, als getuigen gehoord. Zij beweerden de werkwilligen niet van de fiets te hebben getrokken maar gezegd te hebben: “Jongens, ga er eens af en laten we even praten”. De verdachten waren toen van hun fiets gestapt en begonnen er op los te slaan. De verdachten zeiden op hun beurt niet meer te weten wie er met vechten was begonnen. De verklaringen ter rechtszitting spraken elkaar tegen. De Officier van Justitie noemde het in zijn requisitoir “onverklaarbaar” dat er op een plaats waar tal van getuigen zijn, iemand kan worden doodgestoken zonder dat kan worden bewezen wie dat heeft gedaan. Hij moest echter toegeven dat hij daardoor de werkelijke dader niet kon aanwijzen. Wel achtte de officier bewezen dat de werkwilligen de vechtpartij hadden uitgelokt en eiste tegen alle vijf een gevangenisstraf van drie maanden. De rechtbank oordeelde anders. In haar uitspraak stelde zij dat niet was komen vast te staan of de vijf verdachten de aanvallers of de aangevallenen waren. En dat het dus mogelijk was dat de verdachten tegen hun wil in de vechtpartij waren betrokken. “Bovendien is door geen getuige een bepaald feit gezien waarvoor een der beklaagden als dader kan worden aangemerkt”, aldus de rechtbank die de mannen vervolgens vrijsprak. Over die uitspraak ontstond begrijpelijk grote woede. Van zijn vakbondsgenoten kreeg Jacob Pantjes een jaar na de moord een postuum eerbetoon in de vorm van een beeldje op zijn graf. Op de sokkel kwam deze spreuk van Roland Holst: “Dat bewustheid eens wreke wat onbewustheid misdeed”. Het beeldje siert tegenwoordig de hal van het districtskantoor van de FNV aan de Leonard Springerlaan.

Dit artikel is gebaseerd op de uitvoerige reconstructie ‘De moord op Jacob Pantjes’ van Peter van der Aa, te vinden op https://vakbondshistorie.nl/dossiers/de-moord-op-jacob-pantjes/

Verhalen van Joodse buurtbewoners in ‘40-‘45 (vervolg)

Door Merel Stokkers en Margriet Bakker

Inmiddels is het al meer dan 75 jaar geleden dat er ruim 200 Joodse Groningers tijdens de Tweede Wereldoorlog uit onze Zeeheldenbuurt zijn verdwenen. Een groot deel van hen is weggevoerd naar concentratiekampen als Auschwitz en Sobibor en nooit meer teruggekomen. Slechts enkelen overleefden de oorlog. Vorig jaar deelden we al enkele verhalen over onze Joodse buurtbewoners ten tijde van de Tweede Wereldoorlog. De verhalen, onderzocht en geschreven door (oud)buurtgenoten, zijn ontstaan uit een verkregen razzialijst. Met 4 en 5 mei in het verschiet publiceren we in deze AHOY opnieuw enkele verhalen van de werkgroep over Joodse Zeehelden in de oorlogsperiode. Wie waren deze buurtgenoten, wat deden ze? En vooral: wat is er met hen gebeurd?

FAMILIE BERKELO, VAN HEEMSKERCKSTRAAT 2A

Eliazer Berkelo werd geboren op 2 december 1908 te Groningen. Zijn ouders waren Samuel Berkelo en Lea Benninga. Moeder Lea overleed in 1922, toen hij 13 jaar was. Ruim een jaar later hertrouwde zijn vader met Esther van Tijn, dochter van Mozes David Abraham van Tijn en Aleida Schaap.
Eliazer zelf was van beroep groentehandelaar. Hij trouwde op 20 november 1933 met Wilhelmina van Coevorden. Hij was 24 jaar, zij 22. Vier jaar later, op 20 februari 1937 wordt een jongetje geboren. Hij wordt vernoemd naar zijn opa Samuel. Opa Samuel en oma Esther wonen in 1941 bij het jonge gezin in aan de Van Heemskerckstraat. Op 16 april 1942 overlijdt de 72-jarige Samuel. Waaraan hij is gestorven en of dit een gevolg is van het oorlogsgeweld is niet duidelijk. Eliazer zal zich rond diezelfde tijd hebben moeten melden voor werkkamp Twilhaar (zie fotobijschrift). De overgebleven familieleden krijgen in het najaar een oproep voor kamp Westerbork. Hier worden zij tussen 3 en 5 oktober 1942 geregistreerd, wat te lezen is op de persoonskaarten. Kort daarna, op 9 oktober, worden ze gedeporteerd naar Auschwitz. Bij aankomst worden zowel Esther (68 jaar), Wilhelmina (31 jaar) als de kleine Samuel (5 jaar) meteen vermoord. Eliazer weet het uit te houden tot 31 januari 1943. Hij is 35 jaar geworden.
In april 1942 gebruikte de Duitse bezetter het kamp als schakel in de Endlösung der Judenfrage en moesten de werkloze zeelieden die er werkten, plaats maken voor Joodse mannen. Joden uit voornamelijk Groningen, maar ook uit Tilburg en Amsterdam werden er verplicht tewerkgesteld en op die manier geïsoleerd van hun familie. Op 2 oktober 1942 werden de mannen gedeporteerd naar Westerbork. Van daaruit werden zij naar Oost-Europese vernietigingskampen gestuurd, waar zij bijna allemaal om het leven kwamen.

Foto: Eliazer Berkelo (staand, 2e van rechts).
De foto is genomen in het werkkamp in Twilhaar, nabij Nijverdal.

TWEE JONGE STELLEN, ADMIRAAL DE RUYTERLAAN 34A

In maart 1942 trouwden Noach Muller en Anna de Koning, evenals Samuël Cohen en Rosa de Metz. Beide echtparen woonden samen aan de Admiraal de Ruyterlaan 34a. Waren ze met elkaar bevriend? Of waren ze gedwongen samen te leven doordat de bezetter veel Joodse huizen confisqueerde? Hoe het ook zij – deze vier jonge mensen belandden samen in kamp Westerbork. Wat weten we van hun leven tot dusver?
Noach is een geboren Groninger (11 juli 1916), zijn ouders zijn Levie Muller en Kaatje Benninga. Vader Levie is koopman van beroep, Noach is gemeenteambtenaar. Als hij 25 is trouwt hij met zijn geliefde, Anna de Koning (geboren 12 augustus 1915 te Den Haag, dochter van Barend de Koning en Mina van Gelderen). Bij het huwelijk zijn Noachs broer Israel Muller en Anna’s broer Willem getuigen. We weten niet hoe Noach en Anna elkaar hebben leren kennen; Anna’s ouders wonen op dat moment nog steeds in Den Haag.

Wat gebeurt er nog meer in 1942? Waarschijnlijk is Noach in de zomer met andere Groninger Joodse mannen naar een werkkamp gestuurd. Anna ziet hem pas weer in Westerbork, vermoedelijk nadat zij bij de razzia’s van 2 oktober is opgepakt. Hun blijdschap over de hereniging duurt maar kort. Op 16 oktober gaan zij op transport. Na een helse reis van 3 dagen komen zij aan in Auschwitz waar ze van elkaar worden gescheiden. Anna sterft diezelfde dag nog, Noach wordt te werk gesteld. We weten niet of dat in Auschwitz zelf was of in andere kampen. In elk geval sterft hij op 28 februari 1943 in ‘Midden-Europa’. Hij werd 26 jaar, net als Anna (helemaal rechts op de foto).
Samuël Cohen werd op 31 maart 1915 te Groningen geboren als de zoon van Regina de Vries en Marcus Cohen. Het gezin telt 6 kinderen. Samuël is ateliercontroleur bij een kledingfabriek in Groningen als hij op 12 maart 1942 trouwt met Rosa de Metz, geboren 22 oktober 1916 te Amsterdam. Haar ouders zijn Herman de Metz (een vroegere diamantslijper) en Leentje Cohen. De familie De Metz woont in 1941 nog aan de Gerbrand Bakkerstraat in Groningen. Bij het huwelijk zijn beide ouders aanwezig en zijn twee broers – Rudolf Cohen en Benjamin de Metz – getuigen. Na hun huwelijk gaan zij wonen aan de Admiraal de Ruyterlaan 34a te Groningen.
Lang duurt het samenzijn niet, alle Joodse mannen in de provincie worden in de zomer van dat jaar voor de Arbeitseinsatz opgeroepen. De vrouwen blijven achter in Groningen. In oktober worden zij naar Westerbork gestuurd waar zij met hun mannen herenigd worden. Ook Rosa en Samuël gaan op transport op 16 oktober. Hun is exact hetzelfde lot beschoren als hun huisgenoten: Rosa sterft op de dag van aankomt al in Auschwitz, Samuël wordt te werk gesteld. Hij houdt het bijna een jaar langer uit dan Noach. Hij sterft 31 maart 1944, op zijn geboortedag, in ‘Midden-Europa’. Samuël werd 29 jaar, Rosa 26.

GRONINGER JODIN OPGEPAKT IN AMSTERDAM, VAN HEEMSKERCKSTRAAT 10B

Jacoba Goldsmith is 60 jaar oud als de oorlog uitbreekt. Twee jaar daarvoor is haar man Wolf overleden. Zij staat er als weduwe nu alleen voor. Haar zoon Abraham woont al jaren in Amsterdam. Jacoba werd geboren op 28 mei 1879, als dochter van Izaäk Goldsmith en Saartje de Vries. Haar wieg stond in Obergum (Winsum). Het gezin telde maar liefst 7 dochters, Jacoba was nummer 6. Haar vader was borstelmaker, net als zijn vader. In 1914 trouwt ze met de veel jongere Wolf Velleman, handelsreiziger van beroep en geboren in Amsterdam. Het huwelijk vindt plaats in Wildervank. Een jaar later wordt zoon Abraham geboren. Abraham vinden we terug in de militaire registers van Amsterdam; daarin lezen we dat hij van beroep winkelbediende is, dat hij een diploma heeft van de MULO en dat hij 2 jaar Franse les heeft gehad. Van 5 november 1934 tot 1 augustus 1935 is hij in militaire dienst. In de oorlog duikt zijn naam op in de politieregisters te Amsterdam; hij wordt verdacht van oplichting/verduistering van iets dat verband houdt met perceel Stadhouderskade 95. In datzelfde bericht staat dat hij woonachtig is aan Peizerweg 44 te Groningen – hetzelfde adres als waar zijn moeder op dat moment woont. Dit moet in 1940 of 1941 zijn geweest, want in het Groninger adresboek van 1942 staat dat zij woonachtig is op Van Heemskerckstraat 10B.

Wanneer is ze uit Groningen vertrokken naar Amsterdam? Was zij daar ondergedoken, bij haar zoon? We weten het niet. Haar naam is te vinden in het politierapport van 17 juni 1943 in Amsterdam. Zij wordt daar om 19.50 uur binnengebracht als “Jodin”, verraden door een 32-jarige vrouw in Amsterdam. De dag daarna wordt ze overgebracht naar bureau Joodsche Zaken. Van daaruit wordt ze naar Westerbork gestuurd. Het duurt niet lang of haar naam verschijnt op de transportlijst van 29 juni 1943 met bestemming Sobibor. 3 dagen later wordt zij daar vermoord. Ze werd 64 jaar. Haar zoon Abraham overleeft de oorlog en overlijdt in 1962 te Dordrecht.

KOM JIJ ONZE WERKGROEP VERSTERKEN?
Onze werkgroep zoekt versterking. We zijn een eind op weg met alle verhalen, maar er moet ook nog veel uitgezocht worden in de Groninger Archieven. Ook gaan we overleg voeren met de nieuwe Stichting Stolpersteine Groningen om te kijken of we het project verder kunnen krijgen. Het zou mooi zijn als we op den duur Stolpersteinen kunnen gaan leggen in onze wijk, bij alle huizen waar Joden zijn weggevoerd. Het zou dan net zo’n project kunnen worden als in de Schildersbuurt. Heb je interesse en zin om mee te denken en te doen, neem contact op met Margriet Bakker via de redactie van dit blad: info@zeeheldenbuurt.nl. En/of meld je via: https://www.facebook.com/groups/joodsezeeheldenbuurtgroningen, de plek waar we alle verhalen steeds publiceren.

sportief90

Fitness
Personal Training
Voedingsadvies
Bodypump
Body Balance
Body Step
RPM / Spinning
Attack
Grit

Sh'Bam
Hardlooptraining
Fit 55+
Body Shape
Aerobic/Dance Hilo
Body Combat
Step
Kombi
BBB

info@sportief90.nl | www.sportief90.nl | sportief90
Eendrachtskade NZ 3 | 9718 BA Groningen | 050-3185639

Fysiotherapie
Sportief90

- Fysiotherapie
- Sportblessures
- Rug- en nekklachten
- Oefentherapie bij o.a. COPD, hartaandoeningen en systeemziekten

- 2x per week inloopspreekuur
- Geen wachtlijsten, snel een afspraak
- Ook 's avonds geopend

info@fysiotherapiesportief90.nl | www.fysiotherapiesportief90.nl
fysiotherapiesportief90
Eendrachtskade NZ 3 | 9718 BA Groningen | 050-3070077

Colofon

Bewonersorganisatie Zeeheldenbuurt
Jeanine Meiners, voorzitter
VOORZITTER@ZEEHELDENBUURT.NL
Diteke Pijlman, secretaris
(06) 24 52 39 20
Peizerweg 51
INFO@ZEEHELDENBUURT.NL
Erik Bruining, penningmeester
PENNINGMEESTER@ZEEHELDENBUURT.NL
Klaas Schepers, lid
Petra Vos, lid

WERKGROEPEN

Evenementen
Monique Overmeer
Sarah Willemsen
Rob Vellekoop
EVENEMENTEN@ZEEHELDENBUURT.NL

Beheer
Ronald Bats
Marian Sterenberg
BEHEER@ZEEHELDENBUURT.NL

Groen/Kindervreugd
Klarissa Nienhuys
INFO@ZEEHELDENBUURT.NL

ZEEkracht/ Duurzaamheid
Norbert van der Kamp,
Tim Maalderink,
Sarah Willemsen en
Renate Vergeer. e.a.
ZEEKRACHT@ZEEHELDENBUURT.NL

Leefbaarheid
Jeanine Meiners
VOORZITTER@ZEEHELDENBUURT.NL

Koffieochtenden
Elke vrijdag vanaf 9.00 uur in het achterzaaltje van de Oud-Katholieke kerk aan de Witte de Withstraat. Iedereen is welkom.

Facebook/ Nextdoor
Esther Walstra
ESTHERWALSTRA@GMAIL.COM

E-mail Nieuwsbrief
WWW.ZEEHELDENBUURT.NL

Overige nuttige telefoonnummers en e-mailadressen
Gemeente Groningen: 14 050
Meldpunt Overlast en Zorg:
050 - 587 58 85
Politie (geen spoed): 0900 - 8844
Buurtagent:
BERT.HOLTHOF@POLITIE.NL

De redactie
Ronald Bats (RB)
Kees Frenay (KF)
Esther Walstra (EW)
Marc Wiers (MW)
Petra Vos (PV)
Bijdragen van Klarissa Nienhuys, Renate Vergeer, Coen Peppelenbos
AHOY@ZEEHELDENBUURT.NL

Opmaak
de Typesetter, Groningen

Druk
Marnedrukkers, Leens

Foto's
Frans Kok
Esther Walstra
Petra Vos
Klaas Schepers
en anderen

Advertenties
Huib Vertin
AHOY@ZEEHELDENBUURT.NL

Verspreiding
Diteke Pijlman
INFO@ZEEHELDENBUURT.NL

Oplage
1500 exemplaren

Bezoek ook onze nieuwe website en onze Facebookpagina.

Dan weet je wat er speelt in de Zeeheldenbuurt.

www.zeeheldenbuurt.nl
www.facebook.com/zeeheldenbuurt

ZEEHELDEN BUURT

KOFFIE & KLETSEN

ELKE VRIJDAGOCHTEND 10:00 - 11:30 UUR

In het zaaltje van het kerkje

VOOR ALLE BUURTGENOTEN!

GASTVRIJ, OPEN EN ONGEDWONGEN, DAT IS ONS WEKELIJKSE UURTJE 'KOFFIE & KLETSEN'! HIER HEBBEN WE HET OVER DE WIJK, ONZE LEVENS, DE WERELD. EN ER ONTSTAAN SPONTAAN WANDELGROEPJES EN MIDDAGJES RUMMIKUBBEN IN DE BUURT. VOEL JE WELKOM EN KOM GERUST VRIJBLIJVEND EEN KEER BINNEN. JE VINDT ONS **IN HET MOOIE VERGADERZAALTJE HELEMAAL ACHTERIN DE OUD-KATHOLIEKE KERK, WITTE DE WITHSTRAAT 2A** (GEWOON DE KERK INLOPEN EN DAN ACHTERIN LINKS).

gratis toegang